157/2016

BUDAPEST FŐVÁROS XVI. KERÜLETI ÖNKORMÁNYZAT POLGÁRMESTERE

Készült a Képviselő-testület 2016. november 16-i ülésére.
Készítette: Tóth Miklós Főépítész

Tárgy: Budapest Főváros XVI. kerületi Önkormányzat Településfejlesztési Koncepciója

Tisztelt Képviselő-testület!

A településrendezés hierarchiájában az első a településfejlesztési koncepció, amelyre a településszerkezeti terv és a településrendezési eszközök épülnek.

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (továbbiakban: R.) logikusan felépíti az eszközök sorrendjét, amely Budapest város tekintetében nem teljesen követhető.

Budapest Főváros rendelkezik településfejlesztési koncepciókkal (Budapest 2030 hosszú távú Városfejlesztési Koncepció – Zöldfelületi Koncepció – Közlekedési Koncepció – Balázs Mór terv, ...) és Településfejlesztési Stratégiával, valamint az egész város közigazgatási területére kötelezően vonatkozó Településszerkezeti Tervvel.

Ugyanakkor a Főváros kerületeire Településfejlesztési Koncepció és Integrált Területfejlesztési Stratégia megléte szükséges a Fővárosi Közgyűlés által jóváhagyott, a területfelhasználást rögzítő, Településszerkezeti Terv egyes területre vonatkozó funkciók lehetősége mellett.

Kerületünkben a Sashalmi piac európai uniós pályázatához kötelezően elkészített Integrált Városfejlesztési Tervvel rendelkezik, így csak a településfejlesztési koncepció elkészítése szükséges.

A koncepciót a Magyar Urbanisztikai Tudásközpont Nonprofit Kft. készítette el (1. sz. melléklet). A koncepció fejlesztési irányát, a megalapozó vizsgálat anyagát a Kerületfejlesztési és Üzemeltetési Bizottság 33/2016. (V. 23.) sz. határozatában, az előírt egyeztetésre alkalmasnak tartotta (2. sz. melléklet). A koncepció egyeztetési anyagáról a Bizottság 2016. november 10-i ülésén alakítja ki véleményét (3. sz. melléklet).

Az Önkormányzat Partnerségi egyeztetési szabályzata szerint, valamint a R-ben előírt államigazgatási szervekkel történt egyeztetés során, csak államigazgatási szervek tettek észrevételt.
A R. szerint az államigazgatási szervek egyeztetési anyagra küldött észrevételeit az *„Észrevételek és tervezői válaszok"*-ban táblázatba foglaltuk (3. sz. melléklet).

A R. 30. § (6) bekezdése szerint:

„A polgármester a koncepciót tartalmazó előterjesztésben ismerteti az el nem fogadott véleményeket és azok indoklását."

Az észrevételek figyelembevétele a végleges anyag kidolgozása során a következőképpen történt:

- a figyelem felhívás általában nem igényelt változtatást,
- a fogalmazás egyértelművé tétele, pontosítás, esetleg módosítás, átdolgozás megtörtént,
- a Kerületi Önkormányzat korábbi határozott véleményén alapuló megállapításainak következetes rögzítése.

Ez utóbbi gyakorlatilag a Körvasút sor távlati funkciójának megkérdőjelezése, amely a Fővárosi Önkormányzat közép- és hosszú távú terveiben szerepel. Budapest Főváros Önkormányzata Városfejlesztési Főpolgármester-helyettes nevében a Körvasút sorral kapcsolatban tett kifogás - miszerint azzal kapcsolatban *„a középtávon sorra kerülő nyomvonal pontosítása lehetséges, de a javasolt törlése nem indokolt"* - alapján a koncepcióban megfogalmazott, a korábbi Körvasút sori körúttal kapcsolatos képviselő-testületi döntések tartalmának a településfejlesztési koncepcióban való szerepeltetése nem mellőzhető.

A R. 30. § (5) bekezdésében előírt, az előterjesztésben az el nem fogadott vélemény ismertetését követően, az indoklás röviden a következő:

A Körvasútsori körút – különböző elnevezéssel – több évtizede szerepel a fővárosi tervekben, anélkül, hogy bármilyen számba vehető lépés történt volna megvalósítására. Megvalósítása rendkívül kedvezőtlen lenne, így a kerületi fejlesztési koncepcióban a törlése, abban módosítás nem indokolt.
Az útvonal a kerületben mintegy 250-350 lakást – ezen belül mintegy 150 családi házat – hozna lényegesen kedvezőtlenebb környezeti helyzetbe, főként a megnövekvő forgalomból származó légszennyezettség és zaj szempontjából, továbbá több száz fa kivágásával járna, csak a XVI. kerületben.

Határozati javaslat:

Budapest Főváros XVI. kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete a Budapest Főváros XVI. kerületi Önkormányzat Településfejlesztési Koncepcióját az előterjesztés 1. melléklete szerinti tartalommal állapítja meg.

Határidő: 2016. december 31.
Felelős: Kovács Péter polgármester
(elfogadása minősített szótöbbséget igényel az SzMSz 18. § (2) bekezdésének h) pontja alapján)

Budapest, 2016. november 2.

Budapest, Főváros XVI. Kerületi Önkormányzat Polgármestere

Kovács Péter
polgármester

Láttam:

Ancsin László
jegyző

Melléklet:

- 1. számú: településfejlesztési koncepció
- 2. számú: 33/2016. (V. 23.) KFÜB sz. határozat
- 3. számú: ...../2016. (XI. 10.) KFÜB sz. határozat
- 4. számú: Észrevételek és tervező válaszok

Tárgyalja: Kerületfejlesztési és Üzemeltetési Bizottság

J as.. me/lterici

MUTK

FEJLŐDŐ KERTVÁROS

Budapest XVI. Kerület Önkormányzatának településfejlesztési koncepciója

Egyeztetett tervezet, előterjesztésre

Magyar Urbanisztikai Tudásközpont Nonprofit Kft.

Budapest, 2016. október hó

TARTALOM

Bevezetés – nyugalom, fejlődés, biztonság 5

1 Jövőkép 2025 6

2 Célrendszer 7

2.1 A kerület fejlesztését szolgáló átfogó célok meghatározása 7

2.2 Részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározása 7

3 Cselekvési Programok: kiinduló adatok a további tervezési feladatokhoz 11

3.1 Javaslatok a komfortnövelő helyi gazdaság fejlesztéséhez szükséges beavatkozások irányaira 11

3.2 Javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra 12

3.3 A munkahelyteremtő, gazdaságfejlesztő beavatkozások fő elemei, lehetőségei 13

3.4 Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére 14

4 A megvalósítás eszközei és azok nyomon követése 15

4.1 A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer 15

4.2 Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére 16

4.3 A továbbiakban együtt tervezendő körzetek 16

5 A meglévő helyzet – megalapozó vizsgálatok 17

5.1 Településhálózati összefüggések, a kerület helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok 17

5.2 A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata 17

5.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata 18

5.4 A szomszédos önkormányzatok hatályos településszerkezeti terveinek - az adott kerület fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai 19

5.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása 19

5.6 A kerület településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata 20

5.7 A kerület társadalma, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.) 20

5.8 A település humán infrastruktúrája 25

5.9 A település gazdasága 26

5.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere 30

5.11 Településüzemeltetési szolgáltatások 31

5.12 A zöldfelületi rendszer vizsgálata 31

5.13 Az épített környezet vizsgálata 32

5.14 Közlekedés 37

5.15 Közművesítés, hírközlés 39

5.16 Környezetvédelem 40
5.17 Katasztrófavédelem 41
5.18 Ásványi nyersanyag lelőhely 41
5.19 Városi klíma 41
5.20 -A XVI. kerület, mint márka 42
6 Helyzetelemző és -értékelő munkarész 43
6.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése 43
6.2 A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis 43
6.3 A fejlesztés térbeli viszonyrendszere 45
Melléklet: A XV. kerület városrészei 46
A munka résztvevői 47

BEVEZETÉS - NYUGALOM, FEJLŐDÉS, BIZTONSÁG

Budapest XVI. kerületének Önkormányzata - az ország más önkormányzataihoz hasonlóan - jelentős településfejlesztési paradigmaváltáson esett át.

Az elmúlt években megszületett, az önkormányzatok életét jelentősen átalakító törvényi változások ugyanis a korábbinál jóval nagyobb cselekvési szabadságot teremtettek a helyi irányítás számára belső adottságaikból származó forrásaik megteremtésében és felhasználásában, ami kiváló lehetőségeket jelent az olyan, hosszabb ideje tudatosan, célraorientáltan, kiegyensúlyozottan és hatékonyan gazdálkodó, fejlesztő önkormányzatok számára, mint Budapest XVI. kerületé. Mivel a kerület korábban is sikerrel törekedett az önálló gazdálkodásra, a helyi lakosság igények a belső adottságokkal összhangban lévő kielégítésére, az EU-s támogatásoknak a Közép-Magyarországi Régióban bekövetkezett lényeges csökkenése miatt sincs szükség gyökeres fejlesztéspolitikai fordulatra.

A jelen körülmények között készülő koncepció célja ezért a korábban már bevált, a Fejlődő Kertváros jelszavával összefoglalható, a nyugalom, fejlődés, biztonság hármas követelményrendszerével jellemezhető fejlesztéspolitikának a hozzáigazítása az új paradigma viszonyrendszeréhez, olyan módon hogy az eddigi értékek maradéktalan megtartása mellett, a helyi energiák, erőforrások az új lehetőségek kihasználásával még hatékonyabb motorjai lehessenek a fenntartható kertvárosias fejlődésnek. Az új paradigma ugyanis lehetővé teszi a kerület és az önkormányzat gazdasági hátterének érdemi továbbfejlesztését, pénzügyi szempontból még intenzívebbé, élénkebbé tételét. Elsődlegesen a helyi gazdaság erősítése szempontjából lehet indokolt újabb olyan munkahelyteremtő, illetve szolgáltatásfejlesztő gazdasági aktoroknak a fejlesztésbe való bevonására, akik prosperitása tovább erősítheti a kerület fejlesztésre fordítható adóbevételeit.
Bár a kerület gazdasága kiemelkedően stabil, és az elmúlt évtized társadalmi folyamatai is kedvezőek, mind az gazdaság erősítése, mind pedig a helyi társadalom kedvező demográfiai folyamatainak fenntarthatósága indokolhatja a kerület - jelenleg sem kedvezőtlen - külső megítélésének, márkájának továbberősítését, a kertvárosi jelleg mellett messzebbről is látható egyedi adottságok, jellegzetességek hangsúlyozásával, ami egyben az itt élők identitásának növelésére is alkalmat nyújthat. A gazdaságfejlesztésben ugyanakkor kiemelt cél, hogy a lakosságot nem zavaró, hanem az ő tevékenységüket, életüket (is) elősegítő vállalkozások kapjanak teret.

A koncepció, és az annak első szakaszát jelentő helyzetbemutató, helyzetértékelő munkarész is - betartva a 314/2012 (XI. 8) kormányrendelet előírásait - ezért az eddigi célok megtartása mellett figyelmet fordít azokra a fejlesztési lehetőségekre, irányokra, megoldásokra, területi elemekre különös, amelyek a kertvárosi jelleg megtartása mellett a hozzájárulhatnak a folyamatosan növekvő helyi igények jobb kielégítéséhez, mind a szolgáltatások fejlesztése, mind a mind az intézményi és műszaki infrastruktúra erősítése, mind pedig a gazdasági háttér további növelése, a meglévő, vonzó külső arculat egyedibbé, még karakteresebbé tétele terén.

Ennek megfelelően már a helyzetfeltárás, helyzetelemzés során figyelmet fordít az olyan, jogszabályban elő nem írt, de a gyakorlatban szükséges szempontokra, mint a kerület brandje, arculata, és külső kommunikációja. Javaslatot tesz a koncepció a kerületi területfejlesztési szereplők mobilizálásának módjára, eljárására is.

A településfejlesztési koncepció jövőképe, célrendszere és cselekvési programjai összhangban vannak a 767/2013. (IV. 24.) Főv.Kgy. határozattal elfogadott Budapest 2030 Hosszútávú Városfejlesztési Koncepcióban foglaltakkal, azokat a kerületi településfejlesztési koncepció műfajának, tartalmi követelményeinek megfelelően, a megvalósításhoz szükséges értelmezéssel és részletezettséggel alkalmazva a konkrét kerületi viszonyokra.

1 JÖVŐKÉP 2025

Kertváros 2025-ben olyan nyugodt, biztonságos életkörülményeket, magas szintű intézményhálózatot, korszerű közszolgáltatásokat nyújtó vonzó, korszerű kerülete Budapestnek, ahol

- a kiváló zöldövezeti lakókörnyezet, a vonzó közterületek, a magas szintű alapellátás mellett a kultúra, a sport, a rekreáció és a szabadidő-eltöltés környezeti és létesítményi feltételei is minden igényt kielégítőek,
- a növekvő társadalmi státusú és fiatalodó, egyre képzettebb és erősebb helyi identitású lakosság gyarapodó vásárlóerejét a pezsgő kerületi és helyi központok színvonalas kereskedelmi és szolgáltató létesítményei szolgálják ki, és
- a helyi innovációs hagyományok szellemében a jelentős hozzáadott értékkel bíró legkorszerűbb technológiai termelők és szolgáltatók jelentik az erős helyi gazdaság gerincét.

2 CÉLRENDSZER

2.1 A kerület fejlesztését szolgáló átfogó célok meghatározása

A Kertváros 2025-ig szóló átfogó céljait tartalmazó jövőkép megvalósításához olyan, a fenti célrendszert támogató cselekvési programrendszer csatlakozik, amely képes a sokszereplős, integrált városfejlesztésnek a helyi célok eléréséhez való alkalmazásra, az alábbiak szerint.

2.1.1 Zöldövezet program - Közterületek és rekreáció

A Zöldövezet program célja az, hogy a magas szintű alapellátás, a kultúra, a sport mellett a szabad területek minőségének javításával olyan vonzó közterületek jöjjenek létre, amelyek tovább növelik a zöldövezeti lakóterületek értékét, ugyanakkor a szabadtéri rekreáció feltételeinek javításával a helyi lakosok minél szélesebb köre élvezhesse a kerület jó környezetének értékeit.

2.1.2 Központ- és főutca-fejlesztési program - Vásárolj helyben!

A Központ- és főutca-fejlesztési program nyomán egyszerre javulhat a demográfiai változások miatt az átlagosnál jobban növekvő lakossági igények helyi kielégítése, élénkülhet a helyi gazdaság, növekedhetnek a helyi adóbevételek, javulhat a foglalkoztatottság, a településkép, és az egykori települési főutcák, valamint a kerület egésze kereskedelmi központjának újjáélesztése nyomán növekedhet az itt élők identitás-tudata is.

2.1.3 Innovatív gazdaságfejlesztési program - Technológiai termelők a helyi gazdaságban

Az innovatív gazdaságfejlesztési programnak a meglehetősen szerény léptékű helyi gazdaság erősítését kell szolgálnia, úgy, hogy az a helyi történelemben korszakos szerepet játszó technológiai szolgáltatásokhoz hasonlóan minél inkább illeszkedjen a rangos zöldövezeti környezethez, illetve tartson igényt arra, magasabb presztízzsel nagyobb hozzáadott értéket produkáló iparágakban, mint a jelenlegi gazdasági szerkezet elemei.

2.2 Részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározása

Tekintettel arra, hogy a kerület egykor önállósult zöldövezeti lakónegyedek hasonlóan magas színvonalú mozaikjából tevődik össze, ahol nincsenek megújulásra szoruló nagyobb - városnegyed léptékű - beavatkozást igénylő területegységek, az egyes tervezett beavatkozási programok, és azok helyhez köthető elemei az adott program térbeli dimenziójának, sajátosságainak megfelelő területi megjelöléssel kerülnek bemutatásra.

2.2.1 Zöldövezet program

A Zöldövezet programnak, amely a kerület zöldövezeti lakóértékének a növelését célozza meg, két alprogramja van:

- A Közterület-fejlesztési alprogram a lakóutcák gyalogos és kerékpáros felületeinek korszerűsítését, a már meglévő műszaki megfelelés mellé az esztétikai környezetfejlesztés érték- és vonzerőnövelő hatásának kihasználását célozza meg.

- A Szabadtéri rekreációs alprogram egyrészt a kerület napi használatú, lakóhelyközeli és lakóterületi zöldterületeinek a rekreációs jellegű intenzívebb fejlesztését, felnőtt sporteszközökkel való ellátását tűzi célul, emellett magában foglalja a lakóterületektől távolabbi, ritkább használatú szabadterek - pl. a Szilas-patak partjai - rekreációs célú továbbfejlesztését is.

2.2.1.1 Közterület-fejlesztési alprogram

A közterület-fejlesztési alprogram elsődlegesen a kerület zöldövezeti közterületeinek, lakóutcáinak a gyalogosfelületi és kerékpáros használatra való színvonalnövelését célozza meg, úgy, hogy azok színvonala kerüljön összhangba a lakóingatlanok hagyományosan magas színvonalával, illetve teremtsenek hozzáadott értéket azokhoz.

Ennek megfelelően az alprogramot a kerület minden tradicionális városrészében párhuzamosan, nagyjából egyenlő tempóban indokolt megindítani, évi 8-10 km átlagsebességgel. Ilyen módon a kerület járdái, gyalogosfelületei mintegy tíz év alatt teljesen megújulhatnak, évi 80-100 millió ráfordítással. A tervezés során indokolt az egyes városrészeket hasonló minőségű, de eltérő karakterű elemekből megvalósítani, ezzel is növelve az egyes városrészek karakterét, azonosíthatóságát, illetve az ott élők identitását.

Különös figyelmet érdemel ezek között a kerület átmenő főútjainak számító Veres Péter út, Csömöri út, Rákosi út gyalogos felületeinek szakaszonkénti megújítása, tekintettel a környező területhasználatra, gyalogosforgalomra is.

2.2.1.2 Szabadtéri rekreációs alprogram

A Szabadtéri rekreációs alprogram célja az, hogy a kerület lakóinak egészséges, mindenki által ingyenesen igénybe vehető szabadidő-eltöltési lehetőségeket biztosítson. A program lakóterületi szegmense a kerület zöldterületeit veszi célba, és egyenletes tempóban, évente kerületrészenként egy-egy zöldterület, park mozgásbaráttá tételével segíti az itt élő fiatalabb, gyermekes családok felnőtt tagjainak rekreációját.

Az alprogram tájrevitalizációs szegmense a lakóterületektől távolabb lévő - nagyrészt patakparti - zöldfelületeknek az intenzívebb rekreációs hasznosítását tűzi célul, értelemszerűen a cinkotai kerületrészen, hasonló stílusban folytatva a már kialakított területek sorozatát.

2.2.2 Központ- és főutca-fejlesztési program

A Központ és főutca-fejlesztési programnak értelemszerűen szintén két alprogramja van:

- a kerületek hagyományos főutcáit, helyi központjait, közösségi tereit a változó igényekhez hozzáigazító Főutca-fejlesztési alprogram a területi vonzerő alapelemét jelentő tartozó kiskereskedelem és szolgáltatások korszerű megoldásait biztosítja helyben, a kiskereskedelem és a szolgáltatások széles korszerű, skáláját elérhetővé téve a kerület egyre fiatalodó és magasabb igényszintű családjai számára;
- a Központfejlesztési alprogram nagyobbik eleme egyrészt a kerület mintegy 40 éve elkezdett központját igazítja hozzá a gyökeresen megváltozott igényekhez, a Jókai utca térségében, a high-tech gazdasági területté formálódó Repülőtéri Gazdasági Park irányában is továbbterjeszkedve, míg a kisebbik fejlesztési terület a Sashalmi piac környékét kapcsolja be a Veres Péter út forgalmi tengelyébe, új lehetőségeket biztosítva a színvonalas lakóhelytől távolabbi kiskereskedelem, korszerű szolgáltatások jobb elérhetőségét a kerület lakói számára.

2.2.2.1 Főutca-fejlesztési alprogram

A Főutca-fejlesztési alprogram a kerület egykor önállósodott városrészei hagyományos főutcáinak a megújítására irányul. A változó, fiatalodó és anyagilag is gyarapodó lakosság kiskereskedelemmel, szolgáltatásokkal kapcsolatos igényeit egyre kevésbé elégítik ki a korábban megszokottnak számító színvonalú, nagyrészt az alacsonyabb árkategóriákba tartozó üzletek. Szükséges ezért az ilyen központi útszakaszok kiskereskedelmi szerkezetének újragondolására, a kor igényeit tükröző, egymást szinergikusan erősítő funkciójú, továbbfejlesztett bolt- és szolgáltatás-választék létrehozásának elősegítése.

Az alprogram a kerületi önkormányzat és az érintett tulajdonosok, üzemeltetők együttműködésével valósítható meg, úgy, hogy azon belül az Önkormányzat tervet készíttet az érintett főutcaszakasz továbbfejlesztésére, a portálok összehangolt, az épületekhez is illő továbbfejlesztésére, parkolóhelyek, kerékpártárolók biztosítására, illetve az üzlethálózat javasolt összetételére, módosítására, hogy azok megvalósítása elősegítse a vásárlási körülmények javulását. A terv alapján a résztvevők megállapodnak arról, hogy az önkormányzat elvégzi a vásárlóforgalom növeléséhez szükséges közterületi beavatkozásokat, míg a tulajdonosok a saját épületeiken esedékes beavatkozásokat valósítják meg. A kereskedőknek ezen túlmenően vállalniuk kell az összehangolt, egységes nyitvatartást, és a közös forgalomnövelő akciók, marketing események megrendezését is.

Ilyen akciók helyszíne lehet

- a cinkotai Batthyány Ilona utca,
- a mátyásföldi Újszász utca egyes szakaszai,
- a rákosszentmihályi Csömöri út és Rákosi út egyes szakaszai, valamint
- a Sashalmi sétány Veres Péter út - Sasvár utca közötti szakasza.

2.2.2.2 Központfejlesztési alprogram

A sokközpontú kerület hagyományos főutcái mellett indokolt a Jókai utca környékén évtizedekkel ezelőtt megvalósult kerületközponti jellegű épületegyüttesnek és környezetének a továbbfejlesztése. Itt olyan - elsődlegesen a színvonalas ruházati kereskedelemhez és a gasztronómiához tartozó - létesítmények építése indokolt, amelyek egyrészt növelik a terület városias sűrűségét, másrészt pótolják a kerület kiskereskedelmi szerkezetéből hiányzó üzletfajtákat, lehetővé téve a lakossági pénzeszközök helyben való elköltését. A továbbfejlesztett városközpont kibővítése a Repülőtér irányában indokolt, ez a bővülés újabb kereskedelemfejlesztési lehetőségeket biztosít.

Lényegesen javítja majd a központ színvonalát, ha a jelenleg az út túlsó oldalán futó HÉV vonal a szint alá lesüllyesztésre kerül, hiszen így az út mindkét oldala részt vehet a fejlődésben.

További mérlegelést igényel, hogy a Sashalmi vásárcsarnok környéke, amely egykor Sashalom településközpontjának számított egy második kerületközpont szerepét töltse-e be, vagy a Sashalmi városrésznek a kerületi funkciókat is hordozó, korszerű központjává nője ki magát.

2.2.3 Innovatív gazdaságfejlesztési program - Technológiai termelők a helyi gazdaságban

A kerület minél magasabb színvonalú működéséhez nélkülözhetetlen a korszerű, magas hozzáadott értéket produkáló gazdaság. A XVI. kerület dominánsan zöldövezeti lakóterületi jellege miatt ez - a növekvő helyi vásárlóerőre építő kerületi és városrészi központfejlesztési programok mellett - elsődlegesen a már kialakult, a lakónegyedekbe beékelődő, vagy azokhoz térben kapcsolódó gazdasági területek továbbfejlesztésével, illetve a lakóterületektől távolabbi, kiváló, a lakónegyedeket nem zavaró közlekedési kapcsolatokkal rendelkező beépítetlen területeken valósítható meg.

2.2.3.1 Gazdasági területek újrafejlesztése

A meglévő gazdasági területek újrafejlesztése a jelenlegi - viszonylag kis befektetéssel fajlagosan alacsony hozzáadott-értéket produkáló, leginkább raktározással összefüggő - funkciók helyett új, lényegesen magasabb hozzáadott értékű, nagy szellemi termékhányadú, magas képzettségű munkaerőt alkalmazó, alacsony nyersanyag- és szállításigényű termékek (pl. ITC, gyógyszer, design, stb.) előállításának meghonosítását tűzheti célul. Ezt a folyamatot az önkormányzat a tulajdonosokkal együttműködve a marketing folyamatokat erősítő tervezéssel, a nemzetközi ingatlanpiacon tervekkel együtt vonzóvá tevő kiajánlással segítheti, kezdeményezve és természetben támogatva az erre önmagukban nem képes tulajdonosokat. Lehetőség szerint előnyös lehet, ha ilyen területeket az önkormányzat fel is vásárol, ha az ingatlan értéknövekedése várhatóan gyarapítja az önkormányzati vagyont, bevételeket.

Ilyen területnek tekinthető

- az egykori Repülőtérhez kapcsolódó ipari terület,
- az Ikarus Ipari Park,
- a mellette lévő Sarjú utcai terület, illetve
- az EMG Ipari Park, továbbá
- az MO autópálya és a cinkotai Nagytarcsai út melletti alacsony színvonalú, extenzív hasznosítású gazdasági terület.

Kimagaslóan fontos ezek között tradíciójánál, fekvésénél és tulajdonviszonyainál fogva a Repülőtér egykori kifutópálya-területének hasznosítása, ahol a kedvező táji adottságok, és a kialakítható megközelítési lehetőségek - létező vasúti szárnyvonal - kiváló lehetőséget teremtenek európai szinten is kiemelkedő jelentőségű, nagy forgalmat vonzó kulturális és rekreációs létesítményegyüttes elhelyezésére.

2.2.3.2 Új gazdasági területek kialakítása

A kiváló megközelíthetőséggel rendelkező, autópálya-csomóponthoz kapcsolódó Nagytarcsai út mentén - lényegesen meghaladva a már kialakult gazdasági hasznosítás szintéjét - indokolt újabb gazdasági ingatlanok kialakítása és értékesítése olyan munkahelyteremtő beruházók számára, akik képesek garanciát biztosítani a magas hozzáadott-értéket és szellemi termékhányadot hordozó termékek környezetkímélő előállítására, illetve ilyen szolgáltatások nyújtására. Lehetőség nyílhat ilyen módon például a kulturális ipar nagyobb helyigényű létesítményeinek kialakítására is, olyan módon, hogy az ne zavarja a Naplás-tó védett területeit, illetve rekreációs feltételeit.

A kerületi önkormányzatnak érdekében áll az, hogy elérje a külső kerületi körút tervezett nyomvonalára vonatkozó fővárosi elképzelések olyan megváltoztatását, amely a jelenlegi terveknél jobban szolgálja a gazdasági területek minél kedvezőbb megvalósítását.

3 CSELEKVÉSI PROGRAMOK: KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

3.1 Javaslatok a komfortnövelő helyi gazdaság fejlesztéséhez szükséges beavatkozások irányaira

A helyi gazdaság fejlesztéséhez szükséges beavatkozások elvégzéséhez a stratégia módosítása, illetve a további akciótervezés során figyelemmel kell lenni az alábbiakra:

3.1.1 A kerületközpont(ok) lépései

A Jókai utca térségében (és szükség szerint a Sashalmi Piachoz kapcsolódó) továbbfejlesztendő kerületközpont teendőinek első lépéseként

- le kell határolni a tervezési akcióterületet, majd
- olyan, a további lépések meghatározásához, azok tervezéséhez iránymutatást adó tervezési programot kell összeállítani, amely a meglévő adottságok figyelembe vételével adatokat tartalmaz
  - a meglévő és a tervezendő funkciókra, azok területi követelményeire (méretek, elhelyezkedés, összefüggések más elemekkel, közterületekkel, parkolás, áruszálllítás, stb.),
  - a tervezendő további létesítmények, illetve a meglévők átalakításának, továbbfejlesztésének városépítészeti jellemzőire (beépítési konfiguráció, magasság, sűrűségi mutatók, esetleges karakterjellemzők),
  - a várható forgalom (személyi és jármű) nagyságára,
  - a megcélzott fajlagos költségszintre
- megvalósíthatósági tervet kell készíteni a lehetséges beruházásokról, az ezekhez szükséges önkormányzati és privát beruházásokról, azok fő műszaki és egyéb követelményeiről, összefüggésrendszeréről, ütemezéséről, szervezeti hátteréről, költségeiről, költségviselőiről, megtérülési viszonyairól, stb.

3.1.2 A helyi központok, bevásárló főutcák lépései

Az egyes kerületrészek központjainak kiskereskedelmi és szolgáltatási fejlesztése - egyúttal a helyi munkahelyteremtés - érdekében az alábbi teendők válnak szükségessé:

- Az érintett utcaszakaszok kijelölése, a tervezési és akcióterület lehatárolása,
- A tulajdonosok értesítése, megállapodás a projektben való részvétel munkatervéről,
- tervezési program összeállítása, amely a meglévő adottságok figyelembe vételével, és a tulajdonosokkal egyeztetve adatokat tartalmaz
  - a meglévő és a tervezendő funkciókra, profilokra, azok területi követelményeire (méretek, elhelyezkedés, összefüggések más elemekkel, a közterülettel, tömegközlekedés, parkolás, áruszálllítás, stb.),
  - a továbbfejlesztés városépítészeti és karakterjellemzőire,
  - a várható forgalom (személyi és jármű) nagyságára,
  - a megcélzott fajlagos költségszintre, minőségre
- megvalósíthatósági terv összeállítása a lehetséges beruházásokról, az ezekhez szükséges önkormányzati és privát beruházásokról, azok fő műszaki és egyéb követelményeiről,

összefüggésrendszeréről, ütemezéséről, szervezeti hátteréről, költségeiről, költségviselőiről, megtérülési viszonyairól, stb.

3.2 Javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

A műszaki infrastruktúra fejlesztésének a fő irányait a következő időszakban Budapest XVI. kerületében a közterületek megújítása, fejlesztése jelenti. Ezen belül - a budapesti kerületek sajátosságainak megfelelően - két, egymástók eltérő kerületi önkormányzati aktivitást igénylő típus különböztethető meg:

- a Kerületi Önkormányzati tulajdonú, fenntartású közterületek, és
- a Fővárosi Önkormányzati tulajdonú, fenntartású közterületek

eseteit, ide értve az ilyenek megújítása, fejlesztése, felújítása mellett azok létesítését is. A szükséges tennivalók legfeljebb mikroléptékben igénylik a kialakult, és eddig tervezett településszerkezet és területhasználat változtatását,

3.2.1 A kerületi hatáskörben lévő közterületek műszaki jellegű tennivalói

A kerületi hatáskörben lévő közterületek, mellékutcák fejlesztése - az elmúlt évtized sikeres közmű- és közútfejlesztési eredményeit követően - a következő időszakban a gyalogos felületek, járdák, valamint a kerékpározási lehetőségek fejlesztését, minőségjavítását, akadálymentesítését célozza meg. Ennek keretében a következő tíz évben

- új burkolattal, akadálymentes megoldásokkal, a lehető legtöbb növényzettel meg kell újítani a kerületi közterületek nem gépjárműforgalomra szolgáló olyan területeit, amelyeket az elmúlt öt évben nem újítottak fel. Ezen belül
  - legalább két ember egymás melletti haladását lehetővé tevő, akadálymentes, elemes burkolatú, a babakocsival, bevásárlókocsival közlekedők számára is kényelmes, esztétikus járdákat,
  - a kisforgalmú lakóutcákon a kerékpáros közlekedést az úttesten, illetve vegyes forgalmú útfelületeken,
  - a gyűjtőutak kerékpáros közlekedését legalább felfestett megoldásokkal, vagy kerékpárúttal,
  - a forgalmasabb intézmények, kereskedelmi létesítményekhez, parkokhoz csatlakozó kerékpártárolókkal

  indokolt megoldani.
- az útépítési program befejezésével egy időben el kell indítani az útfelújítási programot, ennek keretében
- fel kell újítani a gyűjtőutakat, ide értve a forgalmasabb intézmények, létesítmények környékén a megfelelő parkolóhelyek kialakítását is;
- A közterületek tervezésénél törekedni kell arra, hogy a közlekedési felületeken kívül ne maradjanak céltalan, funkciótlan, nehezen gondozható területrészek, sávok.
- Új kerületi közterületekkel a meglévő gazdasági területek továbbfejlesztése esetén a terület kisebb részekre osztásakor, illetve korábban beépítetlen területek beépítése során lehet számolni. Ezekben az esetekben szintén a közterületek megújításánál érvényesítendő minőségi irányelveket kell betartani.

3.2.2 A fővárosi hatáskörben lévő közterületek kerületi tennivalói

A kerületnek javasolnia kell a fővárosnak az illetékességébe tartozó rossz állapotú utak felújítását.

Ennek során törekedni kell arra, hogy

- a fővárosi hálózathoz tartozó főutak és közcélú közlekedéssel érintett egyéb közterületek esetében a gyalogos és kerékpáros közlekedési minőségi feltételei a kerületi utakkal azonosak legyenek;
- a Veres Péter út megújítása a gödöllői HÉV részleges süllyesztésével együtt, gyalogos és kerékpárosbarát módon mielőbb megtörténjen, hiszen ez a HÉV korszerűbbé, kényelmesebbé válásán túl a tervezett különszintű kereszteződéseivel megszünteti a vasúti átjárók balesetveszélyességét, egyúttal a vasút területrészeket elválasztó hatását is;
- A fő közösségi közlekedési ütőérnek számító HÉV felújítása mellett indokolt a kertvárosias lakónegyedek közösségi közlekedésének továbbfejlesztése is. Ez elsősorban az autóbuszjáratok komfortosabbá és kényelmesebbé tételét jelenti, a megállók, átszállóhelyek korszerűsítésével, a várakozó létesítmények, az automatikus jegyvásárlás, az utastájékoztatás fejlesztésével, a járműpark fokozatos cseréjével sűrűbben közlekedő, kisebb méretű elektromos autóbuszokra, amelyek kisebb környezeti terhelést okoznak az igényes lakóterületeken.

A tervezett fővárosi úthálózati elemek esetében szorgalmazni indokolt

- a legalább 40 éve tervezett, mára okafogyottá, időszerűtlenné vált Körvasútsori körút törlését a tervekből,
- a tervezett külső kerületi körút nyomvonalának olyan módosítását, ami a jelenlegi fővárosi terveknél jobban illeszkedik a kerületi fejlesztések szükségleteihez.

3.3 A munkahelyteremtő, gazdaságfejlesztő beavatkozások fő elemei, lehetőségei

A munkahelyteremtő, gazdaságfejlesztő beruházások három jelentős helyszínre összpontosulnak.

Az egyik ezek közül az Ikarus Ipari Park, amely a szomszédos, Sarjú utcai beépítetlen területtel együtt jelentős fellegvárává válhat a kerület megújuló, a nagy tradíciókra alapozó, hagyományosan innováció-orientált gazdasági szerkezetének. A jelenleg részben kihasználatlan, részben alacsonyabb hozzáadott értéket előállító gazdasági terület akkor válhat igazán vonzóvá a korszerű, magasabb hozzáadott értéket előállító gazdasági szereplők számára, ha a fizikai körülmények, főként a közös területek színvonala eléri a igényes gazdasági területek - pl. gyógyszergyárak, információs parkok, mint az Infopark, vagy a Graphisoft Park - megszokott színvonalát. Ebben az esetben a megfelelő, legalább európai léptékű piaci akvizíciós munkával lehetséges a területre a megfelelő mértékű gazdasági befektetőket, elsődlegesen az intellektuális kapacitásokat alkalmazó munkahelyteremtő beruházókat bevonzani.

A Repülőtér Ipari Park esetében a helyzet hasonló, illetve annyival összetettebb, hogy a korábban is több ütemben, többféle funkcióval létrejött terület megújulási folyamata is lassabban, több tulajdonos és az önkormányzat egyeztetett, összehangolt munkájával jövet létre. A megújuláshoz szükséges befektetői vonzerőt - a város hírneve, humán kapacitásai, a kerület és a terület hagyományai és a megfelelő piaci munka mellett ebben az esetben is a kiváló minőségű közterületek kialakítása jelentheti. A Repülőtér Ipari Park fejlesztésének tervezése során figyelmet kell fordítani a szomszédos egykori kifutópálya hasznosíthatóságának, beépíthetőségének követelményeire is.

A repülőtér egykori területét olyan, magánforrásból megvalósítható, a kerület meglévő és megcélzott - zöldövezeti, magas presztízsű, technológiai - arculatával összhangban lévő, legalább

térségi vonzerővel rendelkező, azaz nagy látogatottságú kulturális, szabadidős, rekreációs és sportlétesítményeket egybefoglaló objektumok számára indokolt hasznosítani, hogy az egyúttal a kerület egyfajta ismertető jele is lehessen. A környezetbarát megközelíthetőség számára meg kell vizsgálni a meglévő iparvágány felhasználhatóságát, kötöttpályás, a lakóterületeket elkerülő elérhetőség biztosítására. A repülőtér beépíthetőségi és funkcionális lehetőségeinek feltárása, magas színvonalú változatok beszerzése érdekében indokolt lehet nemzetközi ötletpályázat kiírása, például az EURÓPÁN európai pályázati rendszer keretében.

3.4 Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére

A műemlékek kistája Budapest XVI. kerületében négy műemléket - a Gizella kastélyt, két templomot és egy villaszerű lakóházat - tartalmaz, a Budapest főváros építészeti örökségének fővárosi helyi védelméről szóló 37/2013. (V. 10.) Főv. Kgy. rendelet pedig 13 helyi védett objektumot-templomot, villát, egyéb létesítményt sorol fel a kerületből. Bár a kerületben ennél lényegesen több helyi karakterrel, sajátossággal rendelkező épület van, megállapítható, hogy a rendszerint jó állapotban tartott, mindennapos használatban lévő épületekkel különösebb tennivalója az önkormányzatnak nincsen. Az intézmény-felújítási program keretében pedig sorra újulnak meg a gyakran helyi jellegpontként szolgáló közintézmények, iskolák, óvodák is. Az is, megállapítható ugyanakkor, hogy azok önmagukban - éppen helyi jelentőségű érdekességük, mindennaposságuk miatt - kevéssé alkalmasak a kerület örökségének fémjelzésére.

Az örökségvédelmet a műemlékvédelemnél jóval szélesebben értelmezve szembeötlő, hogy éppen a kerület legfontosabb kulturális öröksége, a Repülőtér és az Ikarus helyszíne - bizonyára az épületekben meg nem nyilvánuló örökség-karakter miatt - alig jelenik meg kimagasló értékként, sajátosságként a kerület terveiben, és eddig a kerület kommunikációja sem fektetett hangsúlyt ezekre a kulturális, technológiai örökség-elemekre. Mivel azonban ezek az egykori létesítmények a kerületi gazdaságfejlesztés során jelentős megkülönböztető, profilalkotó elemeket jelenthetnek, amelyek alkalmasak a kerület pozitív megkülönböztetésére a szomszédos, szintén jórészt kertvárosias kerületektől, indokolt az önkormányzat partnerkereső kommunikációjában, és belső kommunikációjában is gyakrabban hangsúlyozni ezeket a tényezőket. A jobb megjelenítés érdekében indokolt lehet a helyszíneken legalább olyan látogatószobát létrehozni, amelyben az adott objektum története, jelentősége - lehetőleg tárgyi emlékek és ITK-jellegű interaktív eszközök segítségével - megismerhető mind a kerületi, mind a máshonnan érkező látogatók számára. Mindezek az elemek - az adott területek megújításánál stílusjegyként is alkalmazható módon - lényeges hozzájárulást eredményeznek a kerület zöldövezeti arculatának szélesítéséhez, gazdagításához.

4 A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS AZOK NYOMON KÖVETÉSE

A koncepció valóra váltását a fokról fokra haladás és a takarékos, körültekintő gazdálkodás elveinek szem előtt tartásával - az új irányok beindításához minimálisan szükséges új elemek, kisebb eszközök alkalmazása mellett - a meglévő, bevált intézményrendszer keretei között indokolt megindítani, és az eszköztárat a megvalósítás közben szükségessé váló módon bővíteni.

A Zöldövezet program a fentiek közül várhatóan az önkormányzat kialakult, meglévő eljárásrendjének, szokásos beruházási eszköztárának alkalmazásával megvalósítható. Továbbfejlesztett eljárásrend, kibővített eszköztár szükséges viszont azokhoz a programokhoz, ahol a valóra váltás a magánszféra szereplőivel való együttműködést igényli, akár helyi, akár külső szereplők bevonásával. Ehhez ugyanis a különféle kihasználható adottságokat, jövőbeli lehetőségeket feltáró és bemutató információk, felmérések, jól kommunikálható megvalósíthatósági tanulmányok és koncepciótervek, továbbá szervezett és koncepciózus belső és külső kommunikáció, befektetői konferenciákon, kiállításokon való részvétel, bemutatók, kommunikációs anyagok, látványtervek, ismertetők készítése lesz várhatóan szükséges.

4.1 A koncepció megvalósítását szolgáló eszköz- és intézményrendszer

A koncepció megvalósítását - az eddigi programokhoz, városfejlesztési akciókhoz hasonlóan az önkormányzat polgármesteri hivatalának munkatársai végzik, a projektek, akciók természetének megfelelően foglalkoztatott külső szakértők, tervezők közreműködésével. A kerületi közterületek fejlesztésével kapcsolatos tennivalók során a meglévő eszköztár továbbra is kiválóan megfelelőnek mondható.

A sokszereplős, gazdaságfejlesztési programok előkészítése és tervezése során a kialakult és sikeresen működtetett önkormányzati beruházási rendszerhez képest kisebb különbséget jelent az, hogy az egyes programokba, alprogramokba bevonni tervezett magángazdasági szereplők meggyőzéséhez várhatóan a szokásosnál több információ szükséges a jelenlegi helyzetről, illetve a várható körülményekről, keresletről, az azt befolyásoló viszonyokról. Ezek mind a konkrét adottságoktól, partnerségi igényektől függően kerülhetnek létrehozásra.

Várható az, hogy a helyi és kerületi központok továbbfejlesztése során a partnerségi viszonyok és a szükséges információk is elsődlegesen a helyi körökből kerülnek ki, míg a kerületközpontok, gazdasági területek nagyobb tőkeigényű partnerkapcsolatai inkább az országos, vagy nemzetközi beruházói körökből jöhetnek létre, így az előkészítés során ennek megfelelő információk és kommunikációs csatornák igénybe vételével indokolt számolni, az ehhez szükséges szakértelmet, szolgáltatásokat külső szakértőktől megvásárolva.

A gazdasági partnerségeket igénylő helyi és kerületi központok fejlesztését, valamint a gazdasági területek továbbfejlesztését, vagy kialakítását a tulajdonosokkal, más fontosabb szereplőkkel - pl. jelentős üzemeltetők, bérlők, stb. - együttműködésben szükséges megtervezni, megvalósíthatósági tanulmányterv keretében. A kapcsolatfelvételt, és a továbblépésben való együttműködés fő irányaiban történő elvi megállapodást követően a tanulmánytervezés során indokolt megvizsgálni a - társadalmi, gazdasági és környezeti szempontból is - releváns viszonyokat, a meglévő és kielégítetlen igényeket, valamint a lehetőségeket ezek kielégítésére, adott esetben több változatban is, hogy a mindenki számára leginkább előnyös megoldások kerülhessenek megvalósításra.

Az ilyen partnerségi viszonyok létesítésére és fenntartására kedvező lehet olyan, a partnerek karakteres csoportjait összefogó szerveződések, pl. egyesületek kezdeményezése, és megalakításuk

segítése, amelyek közreműködhetnek az érintett szereplőkkel való kapcsolattartásban, tárgyalásokban.

4.2 Javaslat a koncepció és a változások nyomon követésére, a felülvizsgálat rendjére

A koncepció elhatározásainak nyomon követésében a tervszerű elhatározások nyomon követésére az éves költségvetések teljesítési beszámolói - azaz, hogy az adott év beruházásaiból mekkora részt tettek ki a koncepció alapján megvalósult ráfordítások -, és az ötéves önkormányzati választási ciklusokat lezáró összefoglaló beszámoló ad lehetőséget.

A szükséges változtatási igények elemzésére az előbbiek mellett alkalmat teremthetnek a különféle külső kezdeményezésű fejlesztési, beruházási igények is, ezek teljesíthetőségének vizsgálata során minden esetben át kell tekinteni a koncepcióban rögzített elhatározásokat, és azok függvényében indokolt értékelni a kezdeményezéseket, valóban aktuális változtatási igények esetén szükség szerint módosítva az érintett terveket, köztük a koncepciót is.

4.3 A továbbiakban együtt tervezendő körzetek

Az együtt tervezendő körzetek fogalmát a 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet vezette be, alkalmazását a budapesti kerületek helyi építési szabályzataiban a rendelet 20 §-a szabályozza. Ennek megfelelően Budapest XVI. kerületének a helyi építési szabályzat elkészítése, vagy módosítása szempontjából együtt kezelendő, több tömbből álló területrészei általában a következők:

- Körvasút sor - Nefelejcs utca - Mályvarózsa utca - Szent Korona utca
- Sashalmi sétány - Elemi utca - Thököly út - Sashalmi tér
- Futórózsa utca - Margit utca - Olga utca - Budapesti út
- Margit utca - Sarjú út - Budapesti út - Arany János utca
- Rákospalotai határút - Pálya utca - Bercsényi utca - Rigó utca
- Veres Péter út - Borotvás utca - Üzbég utca - Őrvezető út - Újszász utca - Jókai Mór utca - Hunyadvár utca - Zsélyi Aladár utca
- Védő utca - Lándzsa utca, ide értve a Lándzsa utca külső oldalának teleksorát is

5 A MEGLÉVŐ HELYZET - MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATOK

5.1 Településhálózati összefüggések, a kerület helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

A XVI. kerület Budapest egyik jellemzően kertvárosias kerülete, a város északkeleti területrészén. A kerület Budapest XIV és XV. kerületével, Csömörrel, Kistarcsával, Nagytarcsával, a XVII. és a X kerülettel határos. Peremkerületként térségi összekötő kapocsként szolgál Budapest belső területei és az északkeleti agglomeráció települései között, a Kerepesi út - Veres Péter út - Szabadföld út vonalon, míg a szomszédos kerületekkel helyi jelentőségű kisebb utakkal tartja a kapcsolatot (Szlovák út, Bökényföldi út, stb.). Északnyugati határa mentén halad az MO gyorsforgalmi út. A kerületnek fekvésén túlmenően érdemi regionális szerepe nincs, a Kerepesi úti tengely - a 3. sz. főútvonal városi szakaszaként - térségi értelemben tranzitforgalmat bonyolítja le Gödöllő felől. Mivel azonban a kerületben - az egykori szocialista nagyvállalatok megszűnését követően - térségi értelemben számba vehető utazási célpontok nincsenek, a kerület lényeges térségi szerepet nem játszik, mind a munkahelyi, mind pedig a szabadidős, vagy ügyintéző forgalom szempontjából tranzitterületnek minősül.

5.2 A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

Budapest XVI. kerülete a mára kialakult, leginkább kertvárosi-lakóhelyi szerepvállalásával és karakterével nem tartozik az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióban foglaltak szerinti dinamikus húzóterületek közé, meglévő potenciáljai azonban sajátos módon kiváló lehetőségeket biztosítanak arra, hogy aktív résztvevője legyen az OFTK célrendszerében foglalt legfontosabb átfogó célok megvalósításának. A Koncepció 2030-ig elérendő fő célja - a „Közép-európai gazdasági és szellemi központ" szerep - eléréséhez ugyanis 2030-ig négy olyan átfogó cél megvalósítását tartja szükségesnek, amelynek mindegyikében megtalálhatók a kerület saját szerepvállalása számára testreszabott specifikus célok.

1. Az „Értékteremtő foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés" átfogó célján belül a kerület a „Versenyképes, innovatív hálózati gazdaság" specifikus céljához csatlakozhat olyan gazdasági aktivitásokkal, amelyek az innovációs tradíciókra - az ország első repülőtere, az egykori világszínvonalú járműgyártó technológiai központ - és a meglévő adottságokra - külgazdasági felsőoktatás, innovatív cégek a családi házak dolgozószobáiban és garázsaiban - alapozva, azokat segítve előmozdítják a kerületi gazdaság további dinamizálását.
2. A „Népességi fordulat, egészséges és megújuló társadalom" átfogó célján belül a rekreációs potenciálban és főként máshol hasznosított szellemi energiákban bővelkedő kerület mind a „Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság", mind pedig a „Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I" specifikus céljához hozzájárulhat saját érdekében folytatott tevékenységével.
3. A „Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme" átfogó célján belül a „Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata és környezetünk védelme" specifikus cél kínál - főként a még kihasználatlan zöldfelületek fenntartható rekreációs, sport és kulturális használatának megteremtésével - azonosulási lehetőségeket.
4. A „Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet" átfogó célján belül „Az ország makroregionális szerepének erősítése" specifikus célkitűzés kiváló lehetőséget teremthet a

külkereskedelmi tudásbázis kerületi hasznosításához, a „Többközpontú területszerkezetet biztosító városhálózat" specifikus célja a többközpontú kerület helyi és kerületi központjainak erősítéséhez, a „Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése" specifikus cél a Szilas-patak völgyének városi szinten kiemelkedően kellemes táji adottságainak rekreációs városi tájparkként való kihasználásához, míg az „Összekapcsolt terek: az elérhetőség és a mobilitás biztosítása" specifikus célja az integrált, intenzív területhasznosításhoz, a fenntartható mobilitás támogatásához való teremt kiváló alapokat.

Az OFTK-val összhangban elkészült számos fővárosi szintű dokumentum közül kiemelésre érdemes a Budapest 2030 Hosszútávú Városfejlesztési Koncepció (a 267/2013 (IV. 23.) Főv Kgy. határozat), Budapest Területfejlesztési Koncepciója (a 1213/2014 (VI. 30.) Főv. Kgy. határozat), az ITS Budapest Stratégia 2020 (a 160/2016 (II. 17.) Főv. Kgy. határozat), amelyek tartalma jelen koncepcióval összhangban áll.

Kiemelkedő jelentőségű továbbá az együttműködés, az összhang megteremtése a Főváros 2020-ig tartó közlekedési fejlesztéseit tartalmazó programmal, hiszen a gödöllői HÉV fejlesztése megfelelő módjának megtalálása egyrészt kulcsfontosságú a kerület legfontosabb ütőerét képező Veres Péter út - Szabadföld utca tengely szempontjából, másrészt igényli is a kialakítás módjának és a kerületi fejlesztési elképzeléseknek a minuciózus összehangolását.

Sajátossága a térségi-területi terveknek ugyanakkor az, hogy azokhoz csatlakozóan - az EU támogatáspolitikájának következtében - a Közép-Magyarországi Régióban az önkormányzatok számára - az innovációs tevékenységtől, és az energiatudatos fejlesztési feladatoktól eltekintve - csak a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) igen szerény forrásai lesznek elérhetők. Mindez visszaigazolja az önkormányzat sokéves törekvését a gazdasági, fejlesztés-finanszírozási önállóság magas szintjének elérésére, továbbra is azokat a gazdaságorientált fejlesztési megoldásokat, saját akcióprogramokat és gazdasági partnerségeket megkeresve, amelyek saját céljainak megvalósítása mellett példamutatóvá tehetik más, hasonló helyzetben lévő önkormányzat számára is.

5.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

A Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terve Budapest Településszerkezeti Tervével szorosan összehangoltan készül, így önmagában a XVI. kerület számára nem jelent sem előnyt, sem hátrányt okozó lényeges elemeket, korlátozásokat, vagy előírásokat.

Más a helyzet Budapest Településszerkezeti Tervével, amely a sajátos fővárosi közigazgatási viszonyok miatt a kerület szerkezetét tekintve is fontos elemeket tartalmaz, olyan módon, hogy - szemben a nagyon áttételes eszközt jelentő agglomerációs tervvel - a gyakorlatban is ténylegesen befolyásolhatja a kerület fejlődését. Bár természetesen a kerület eddigi összes hatályban lévő terve összhangban van mind a térségi, mind a fővárosi szintű tervekkel, a Főváros Településszerkezeti Tervében 1970 óta szereplő Munkás-, majd Körvasútsori körút néven feltüntetett főút megvalósulása - bár az elmúlt 45 évben semmiféle érdemi lépés nem történt az előrelépés érdekében - a kerület belső határán haladva lényegesen rontaná a környezetében élők életminőségét, anélkül, hogy bármilyen megnevezhető konkrét előnyt jelentene. Az idejétmúlt közlekedésfejlesztési filozófiát tükröző, a növekvő autóforgalmat egyre bővülő úthálózattal - gigaberuházásokkal - kiszolgálni kívánó terv megvalósítása csak a XVI. kerületben mintegy 250-350 lakást hozna környezeti szempontból kedvezőtlenebb helyzetbe. A Körvasút sor és a Szolnoki út mintegy száz méteres sávjában a növekvő autóforgalom értelemszerűen növekvő légszennyezéssel és zajterheléssel járna, ami az ebből következő értékcsökkenés nyomán jogos kártérítési igényeket is megalapozna az érintett ingatlantulajdonosok körében. így a környezetbarát gazdasági fejlődésben, az innovatív

szellemi, technológiai szolgáltatások megtelepítésében érdekelt kerületnek következetesen el kellene utasítania az egyre inkább a soha meg nem valósuló álmok világába tartozó Körvasút sori körút gondolatát, és törekednie annak törlésére a különféle fővárosi tervekből.
Hasonlóan kedvezőtlen a kerület fenntartható, környezetbarát, értékőrző fejlesztése számára, ezért áttervezésre szorul a Soroksárról induló, és a XVIII. és a XVII. kerületen áthaladva, a Mátyásföldi repülőtér térségének zöldfelületén keresztülvágva Cinkota környékén az MO-hoz érkező új külső kerületi körút nyomvonala. Bár a Bökényföldi út térségének valóban szüksége van az MO-tól a város távolabbi területei felé vezető, és a fejlődés alatt álló gazdasági területet a város vérkeringésébe bekapcsoló útra, annak olyan vonalvezetése szükséges, amely a Cinkotai út - Bökényföldi út vonalán haladva kevesebb zöldfelület feláldozásával tölti be feladatát, kevésbé zavarva a kerület kertvárosias területeit. Indokolt lenne ugyanakkor- a Budapest határán kívüli, külső oldalhoz hasonlóan - az MO belső oldalán is lehetővé tenni a jó megközelíthetőségű gazdasági területek létesítését.

5.4 A szomszédos önkormányzatok hatályos településszerkezeti terveinek - az adott kerület fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai

Mivel Budapesten a kerületek nem készítenek településszerkezeti tervet, a szomszédos települések közül Csömör, Kistarcsa, és Nagytarcsa ilyen tervei érdemelnek figyelmet. Az érintett tervekből az állapítható meg, hogy - részben a nagyjából a főváros határán futó MO autópálya nyomvonalának köszönhetően, amely éles határvonalat képez a két oldalán fekvő területek között - a szomszédos települések tervei nem tartalmaznak a XVI. kerület számára lényeges hatást kifejtő, kedvezőtlen elemeket, lényegében a kialakult viszonyokat tartalmazzák. A szomszédos önkormányzatok között az egyeztetési kapcsolat kialakult, a tervek változása során az egyeztetésre változatlanul számítani lehet.

5.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása

Bár az elmúlt évtizedben a kerület fejlődése - főként a helyi lakosságot szolgáló, komfortnövelő kommunális és intézményi infrastruktúra terén - változó intenzitással, de töretlen volt, lényeges területfejlesztési döntések a kerület 2007. évben készült Integrált Városfejlesztési Stratégiája, és az azzal összehangoltan készült Akcióterületi Terv során születtek. Mivel a XVI. kerület szerkezetét meghatározó magisztrális infrastruktúra-elemek - pl. 3. főút bevezető szakasza, illetve a gödöllői HÉV is - a Fővárosi Önkormányzat hatáskörébe tartoznak, a szempontjából igen lényegesek a Fővárosi Önkormányzatnál előkészítés alatt álló közlekedési fejlesztések. A 2-es metró és a gödöllői HÉV összekötésére vonatkozó tervek megvalósításának módja és időpontja például nagyon fontos a kerület egésze szempontjából, hiszen az elővárosi vasútvonal jelenleg igen kemény elválasztó vonalat jelent a kerület északi és déli része között, egyúttal alapvetően megakadályozza a kerület legnagyobb forgalmú útja menti területrészek fejlesztését.

Tekintettel arra, hogy az egykori IVS-t határozott időszakra, 2012-ig szólóan fogadta el az önkormányzat képviselő-testülete, jelenleg nagyhorderejű településfejlesztési döntések nincsenek megvalósulás előtti, vagy alatti szakaszban, a folyamatosan programozott kisebb-nagyobb kommunális, illetve intézménykorszerűsítési feladatok kötik le az önkormányzat energiáit.

A jelen koncepció feladata az, hogy irányt szabva a XVI. kerület fejlődésének, újabb konkrét akciókról szóló döntéscsomagokat alapozzon meg, középtávú megindítással, hosszú időtávon át fenntartható módon, további vonzerő-fejlesztési aktivitásokat is kiváltva.

5.6 A kerület településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata

A koncepció településrendezési előzménye a számos esetben módosított 30/2000 (VII. 14) önkormányzati rendelet a kerület városrendezési és építési szabályzatáról. A KVSZ a nem sokkal korábban jóváhagyott, jelenleg is hatályos építési törvény módszertana alapján elkészült dokumentum, ami a kerület fejlesztésében bekövetkezett fejlemények nyomán számos esetben módosult. A műfaj és a módszertan kevésbé volt alkalmas arra, hogy koncepciózus állításokat tegyen a kerület jövőbeli fejlődéséről, az ilyen elemek akkoriban is a kevéssé definiált városfejlesztési koncepció műfajához tartoztak. A KVSZ az építési jogokat keletkeztető jogszabályként nem pusztán a kialakult állapottal, de a lehetséges fejlesztési területek fejleszthetőségével is összhangban állapítja meg az egyes területrészek beépítésének, építési munkáinak szabályait, és az elmúlt időszakban szükség szerint módosította azokat a felmerülő igényeknek megfelelően.

Városfejlesztési szempontból érdekes előzmény a 2006-ban a BME Urbanisztikai Tanszékének vezető szakértői által elkészített Városfejlesztési Koncepció tervezete, amely annak idején – talán túlságosan elméleti megközelítésmódja miatt – nem került előterjesztésre.

Az utolsó hatályos dokumentum a Carpathia Zrt. – TeTT Consulting Kft. által 2008-ban készített és ugyanakkor jóváhagyott, a 2008-2013 közötti időszak tennivalóira vonatkozó kerületi Integrált Városfejlesztési Stratégia volt, amelynek közvetlen célja az akkoriban elérhető Regionális Operatív Programhoz csatlakozó forrásokhoz való hozzáférés volt, de a dokumentum számos megállapítása ma is aktuálisnak mondható.

Az azóta eltelt időszakban a településfejlesztés finanszírozásában bekövetkezett változások következtében új összefüggés-rendszerbe érdemes helyezni a korábban tett helytálló megállapításokat, hogy az új megközelítésmód a megváltozott viszonyok között reális hátteret adjon a korábban megszületett szándékok megvalósítása számára is.

5.7 A kerület társadalma, szokások, hagyományok, nemzetiségi kötődés, civil szerveződések, vallási közösségek stb.)

A kerület a legtöbb budapesti külső kerülethez hasonlóan *létszámnövekedést* tudott fölmutatni az elmúlt időszakban, és népessége meghaladta a 72,600 főt. A növekedés egy hosszú, népességfogyást mutató időszak után az elmúlt öt-hat év eredménye, tendenciáiban Budapest népességének alakulását némi késéssel követve.

	XVI. kerület	Budapest
Időszak	**lakónépességének száma az év végén (a népszámlálás végleges adataiból továbbvezetett adat, KSH), fő**	
1995	70 634	1 896 402
2000	70 627	1 759 209
2005	68 644	1 698 106
2010	68 393	1 733 685
2013	72 639	1 744 665

A hasonló elhelyezkedésű kerületek között ***köztes*** helyzetben van: a tőle északnyugatra elhelyezkedő kerületeknél jobban, a délre elhelyezkedőknél pedig kevésbé növelte népességét; a szomszédos kerületek közül a XV. népessége még mindig nem éri el a húsz évvel ezelőtti szintet, a XVII. kerület növekedési üteme pedig az utóbbi időben jóval meghaladta a XVI-ét.

A szomszédos agglomerációs települések népesedési dinamikája viszont ezzel ellentétes, esetükben

	IV.	XV.	XVI.	XVII.	XVIII.	XXIII.	Budapest
Időszak	**kerület lakónépességének száma az év végén (a népszámlálás végleges adataiból továbbvezetett adat, KSH), az 1995-ös évhez viszonyítva**						
2000	92%	96%	100%	103%	96%	108%	93%
2005	88%	92%	97%	99%	93%	107%	90%
2010	89%	90%	97%	101%	94%	103%	91%
2013	90%	90%	103%	112%	101%	115%	92%

a kilencvenes évek igen gyors felfutása a **2010**-es évekre erősen lelassult.

	XVI. kerület	Csömör	Kistarcsa	Nagytarcsa
Időszak	, lakónépességénekszáma az év végén (a népszámlálás végleges adataiból továbbvezetett adat, KSH), az 1995-ös évhez viszonyítva			
2000	100%	120%	101%	105%
2005	97%	139%	108%	122%
2010	97%	157%	127%	144%
2013	103%	157%	132%	153%

Az országhoz és Budapesthez hasonlóan a természetes ***szaporodás negatív,*** a halálozások száma az elmúlt húsz évben meghaladta a születések számát és tartósan negatív.

Az elvándorlás főképp az ezredforduló táján érintette súlyosabban a kerületet, az utóbbi időszakban a negatív természetes szaporodást a bevándorlás ***ellensúlyozza*** az utóbbi néhány évben, néhány éves késéssel követve és erősségben némileg lemaradva a fővárosi trendeket. Jelenleg a beáramlást tekintetében a fővárosi kerületek közül az alsó harmadba tartozik a XVI. kerület, mivel a bevándorlás célpontjaivá az utóbbi időben a budai külső és a pesti belső kerületek váltak.

		XVI. kerület				**XVI. kerület**	**Budapest**
Időszak	**Élveszülete sések száma (fő)**	**Halálozás ok száma (fő)**	**Termesze tes szaporod ás**	**Belföldi odavándo rlás (fő)**	**Belföldi elvándorlá s, (fő)**	**Belföldi vándorlási egyenleg**	
1995	604	915	-4,4 %o	1 603	1 606	0,0 %o	-5,9 %o

2000	565	780	-3,0 ‰	1 377	1 919	-7,7 ‰	-10,4 ‰
2005	651	804	-2,2 ‰	1 543	1 905	-5,3 ‰	-2,6 ‰
2010	573	787	-3,1 ‰	1 449	1 493	-0,6 ‰	8,6 ‰
2013	584	766	-2,5 ‰	1 995	1 720	3,8 ‰	5,9 ‰

A kerület demográfia átalakulását az országoshoz és budapestihez hasonlóan a természetes folyamatokból származó elöregedés és ezzel párhuzamosan az utóbbi időben a gyermekes fiatalabb családok beköltözéséből származó *lassú fiatalodás* jellemzi. A hatvan évesnél idősebb népesség arányát tekintve a kerület a magasabb értékűek közé tartozik, meghaladva a budapesti átlagot és a tőle délre fekvő külső kerületek mutatóit. A fiatalabb, gyermekes családok beköltözésének köszönhetően megindult az ezzel ellentétes folyamat is, a kelet és délkelet pesti külső kerületekhez hasonlóan az öregedési mutatót[1] tekintve a társadalma legkevésbé elöregedettek közé tartozik. Ez a mutató az ezredfordulón jellemző 150 körüli értékről 2010-ben növekedett a maximumra 178 körüli értékkel, és a beáramlásnak köszönhetően lassan csökkenésnek indult, míg Budapest esetében a mutató átlagos értéke 200 körül jár. A legerősebben elöregedett kerületek közé a belső és a budai magas presztízsű térségek tartoznak, bőven 250 fölötti értékkel.

	IV.	XV.	XVI.	XVII.	XVIII.	XXIII.	Budapest
	kerületben, 2011 KSH népszámlálás alapján						
14 év feletti népesség ben a házasok aránya	41%	40%	49%	48%	45%	44%	40%

A kerület társadalmában a 18 év alatti fiatalok aránya meghaladja a fővárosi átlagot és a hasonlóan fiatalodó külső kerületek értékét mutatja. Jól illusztrálja ezt a népességben a *házasoknak* a budapesti szintet *jóval meghaladó* aránya, amely a környező kerületek között is a legmagasabb, és jóval meghaladja Újpest, Rákospalota-Pestújhely és Újpalota számait.

A kerületi *népesség képzettségi színvonala kiemelkedik* a környező térségből, jelentősen nagyobb a főiskolai, egyetemi oklevéllel, és kisebb a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya, azonban ez *nem jellemző a fővárosi átlaggal*, különösen az értelmiségi területnek tekinthető néhány budai kerület 40 %-ot meghaladó arányával összevetve. A 2011-es népszámlálási adatok alapján a kerület népességének 32 %-a tud a magyar mellett más *idegen nyelven* kommunikálni, elsősorban angolul (14 %) és németül (7 %).

Az utóbbi évek beáramlásának köszönhető a képzettségi színvonal jelentős mérvű emelkedése, ami tükröződik a *magas státuszú állást* betöltők szintén *relatíve nagy arányában*. A kerületben a *munkanélküliség alacsony* szinten van, hasonlóan a környező kerületek állapotához, és a *foglalkoztatottság magas* szintjéhez.

A kerület erősödő kertvárosi jellege, a magas presztízsű területek fejlődése a lakosság általános státuszának további emelkedését vetíti előre, azonban a kerület különböző részei között jelentős eltérések figyelhetők meg e tekintetben, így a különböző státuszú, képzettségű társadalmi csoportok, az általuk dominát területegységek közötti életmód- és értékrendbeli különbségek

[1] 100 0-14 évesre jutó 60 vagy annál idősebb népesség száma.

szerint is *különböző igényekkel, kívánalmakkal* lépnek föl szolgáltatások tekintetében a jövőben is, komplex feladatokat fogalmazva meg az önkormányzat számára.

	IV.	XV.	XVI.	XVII.	XVIII.	XXIII.	Buda-pest
	kerületben, 2011 KSH népszámlálás alapján						
7 évesnél idősebb népességből a legfeljebb 8 osztályt végzettek aránya	21%	24%	20%	23%	24%	26%	20%
14 évnél idősebb népességből az okleveles egyetemi, főiskolai végzettségűek aránya	25%	19%	29%	21%	21%	17%	31%
14 + népességből a vezető, értelmiségi foglalkozásúak aránya	14%	11%	17%	13%	12%	10%	17%
14+ népességből a foglalkoztatottak aránya	56%	51%	51%	52%	51%	50%	52%
14+ népességből a munkanélküliek aránya	7%	7%	6%	6%	6%	7%	6%

A NAV adatai szerint az egy főre jutó összevont *jövedelem* tekintetében 2013-ban *a tizedik* volt a kerület 2 764 ezer forintos értékkel, nagyjából a IX. és a VI. kerület között. A legmagasabb érték a XII. kerületben 3 980 ezer, a legalacsonyabb pedig a XV. kerületben volt 2 216 ezer forinttal. A *kerületen belül* a fővárosi átlag felett nem kiugró mértékben magasabb átlagos keresetűek laknak Árpádföldön, ezen túl Rákosszentmihályon és Sashalom nagyobb részén, míg a többi városrész a főváros átlagos szintjét mutatja.

2015. év elején a kerület lakosságának 28 %-a volt nyugdíjas, ami *kicsit magasabb*, mint a budapesti átlag (26%); az átlagos nyugdíj összege 130 824 forint volt, ami *némileg elmaradt* a főváros 132 191 forintos átlagától.

Szociálisan legveszélyeztetettebb területe Sashalomnak a Jókai és Lándzsa utcai része, a sok rossz anyagi helyzetű idős lakos miatt. Mátyásföldön a Centenáriumi lakótelep, illetve a Mészáros József utca és környéke veszélyeztetett. Az itt 1970 és 1980 között felépült lakások tulajdonosai erejükön fölül költöttek lakásaikra, sokan közülük eladósodtak, így egyeseknek nehézséget okoz mindennapi szükségleteik kielégítése. Rákosszentmihályon a munkanélküliség okoz társadalmi gondokat. *A kerületben mindezekkel* együtt *sincsen szegregátumnak* minősíthető terület.

	Nem közlekedik	Max. 15 :	16-30	31-60	61-90	91-120	121-
		percet közlekedik munkába a kerületben lakó foglalkoztatottak között, 2001					
XVI. ker.	5%	19%	25%	42%	7%	1%	1%
Budapest	4%	20%	32%	38%	5%	1%	0%

A kerület lakói a kerület elhelyezkedéséből fakadóan a budapesti átlagnál ***több időt töltenek a munkába járással,*** de jóval kevesebbet, mint a legtöbbet utazó XVII. és XXIII. kerületi lakosok. A munkahelyre utazás során a fővárosi átlagot meghaladó mértékben támaszkodnak ***személyautóra*** és kisebb mértékben tömegközlekedésre. Az autóval munkába járók aránya némiképp meghaladja a magas presztízsű budai kerületekét is és a XXII. kerület után a legmagasabb a fővárosban. A ***kerékpárral*** *munkába* járók aránya - a viszonylag nagyobb távolságok miatt - hasonlóan más külső kerületekhez, ***alacsony.***

	A foglalkoztatottak a munkahelyre közlekedés módja szerint, 2011						
	gyalog	BKK HÉV nélkül	vonat, HÉV	autó	kerékpár	többféle	egyéb
XVI. ker.	7%	32%	1%	37%	2%	20%	2%
Budapest	9%	41%	1%	27%	2%	17%	2%

A kerület ***jóval kevesebb munkahelyet*** kínál, mint ahány foglalkoztatott lakja, 62%-uknak tudna kapacitása szerint munkát nyújtani. Jelentős azonban az ***eltérés a munkahely kínálat és a kereslet*** között. A kerületben élő foglalkoztatottaknak mindössze 36 %-a dolgozott a kerületben, míg a helyben dolgozók 46 %-a nem kerületi.

A kerület elhelyezkedése dacára ***nem célpontja jelentős fővároson kívülről jövő Ingázásnak sem.*** Míg 100 budapesti foglalkoztatottra általánosságban 29 nem-budapesti foglalkoztatott jut, ez a kerületben 13, a negyedik legalacsonyabb érték a XVII., a XIX. és a XX. kerülete után. A kerületben dolgozó nem kerületiek 58 %-a más kerületekből érkezik, az agglomerációból érkezők aránya 30 %.

A ***több mint száz civil működő szervezet*** hatóköre sokszor túlnyúlik a kerület határain, fővárosi és akár országos feladatokat is betöltve sport, kultúra, hagyományőrzés, határon túli magyar egyesületekkel való kapcsolattartás, közös programok szervezése, stb. esetén. A demográfiai változásokkal együtt változik a közösségi aktivitások gyakorlásának módja is: a hagyományos lokálpatrióta szervezetek sokkal inkább a személyes találkozásokra alapozzák kapcsolatrendszereiket, míg az újabb lakóterületek beköltözöttjei körében az interneten, a közösségi oldalakon való szerveződés a jellemző.

A kerületben kilenc nemzetiségi önkormányzat működik, bolgár, görög, német, örmény, roma, román, ruszin, szerb és szlovák. A kerület ***legnépesebb nemzetisége a német*** (605 fő, 0,8 %), a vietnami (290 fő, 0,4 %), a kínai (283 fő, 0,4 %), a cigány (257 fő, 0,4 %) és a román (231 fő, 0,3 %). Ezek közül egyik sem emelkedik ki a budapesti átlagból, a kerület nem mondható valamely nemzetiség számára kiemelkedőnek, mint például a németek számára az I., a II. és a XII. kerület, ahol arányuk meghaladja a 2,5 %-ot. A népszámlálási adatoktól eltérően a roma kisebbségi önkormányzat által készített tanulmány ***4-6 %-nyiroma származásúkerü\et*** polgárt tart valószínűnek. A kerület fontos színfoltját képezik a vietnami származású lakosok, akiknek létszáma nem túl magas, mégis jelentős hatást gyakorolnak vállalkozóként és kereskedőként is.

A lakosság ***legnagyobb vallási csoportja*** a római katolikusoké, a 2011-es népszámlálási kérdésre választ adók alapján a kerület lakosságának 46 %-a tartozik ide, 13 %-uk református, 4 %-uk evangélikus, a többi felekezet és vallás a fentiekhez képest jóval alacsonyabb arányban van jelen. A válaszadók 27 %-a nem kötődik semmilyen felekezethez és 4 %-uk ateista. A vallási megoszlás érdemben nem tér el a budapestitől. A kerületben hét római katolikus, három-három református és evangélikus, két baptista és egy adventista templom, illetve gyülekezet található.

A kerületet 1950-ben négy, korábban különálló és eltérő karakterű, történelmű és identitású településből mesterségesen hozták létre, ezek Cinkota, Sashalom, Rákosszentmihály és Mátyásföld voltak. Azóta külön településrészként tartható számon az előbbiek mellett Árpádföld is.E területek jelenleg is nagyfokú eltérést mutatnak, saját identitással rendelkeznek. A kerület legnagyobb városrésze Rákosszentmihály, 2001-ben megközelítőleg 24 ezer fő lakta. A második legnagyobb Mátyásföld, úgy 20 ezer lakossal, míg Sashalom népessége meghaladta a 15 ezer főt. A másik két külső városrész népessége a korábbiaktól jóval elmarad, Cinkotán 6600-an, Árpádföldön 6200-an laktak. Utóbbi viszont az elmúlt néhány évtizedben új parcellázású kertvárosias tömbjeivel a városrészek között a legnagyobb lakás- és népességnövekedést, fiatalodást hozta a kerület életében.

5.8 A település humán infrastruktúrája

A ***háziorvosi ellátás kapacitása némiképp elmarad a*** fővárosi átlagtól. Betöltetlen praxis nincsen, 33 körzeti orvos fogad betegeket, 2200 lakosra jut egy, ami közel négyszázzal meghaladja a fővárosi átlagos adatot (1833). Gyerekorvosból 13 rendel, egyenként átlagosan 1085 18 év alattit kiszolgálva, ami szintén meghaladja a fővárosi 911-es átlagot. Az egészségügyi ellátást 14 körzetes felnőtt fogorvos egészíti ki. A kerületben kórház nem található, szakrendelőjében viszont 24 szakágban 38 féle szakellátás elérhető. Az évi vizsgálatok és kezelések száma 300 000 felett van, a napi betegátlag 1200 fő. A kerületben évek óta 31 védőnő teljesít szolgálatot, 2014-ben átlagosan 83 gyermek jutott egy védőnőre.

A gyermekintézmények, oktatási intézmények között a kerületben a 2014-ben 5 bölcsőde, 7 óvoda (20 ellátási helyen), 10 általános iskola, egy iskola és gimnázium és egy hatosztályos gimnázium, egy gimnázium valamint egy gimnázium és szakközépiskola működött. Ebben az évben bölcsődében 319, óvodába 2537 gyermek (a 3-6 éves korosztály 80%-a), általános iskolába 5546, diák járt. Az egy óvodai csoportra, iskolai osztályra jutó diákok száma nagyjából megfelel a budapesti átlagnak, kivételt a ***gimnáziumi osztályok fővárosi átlagnál nagyobb osztálylétszámaként,*** ahol is a 31 fős átlag a fővárosi kerületek között a legmagasabb, és jóval meghaladja a fővárosi 27-es átlagot.

A kerületben két helyen érhető el közkönyvtári szolgáltatás, amelyre 7748 fő, a lakosság 11 %-a iratkozott be, ami ***jóval elmarad a*** fővárosi 17 %-os átlagtól. Az egy lakosra jutó kikölcsönzött könyvtári egységek száma 1,7, míg ez a mutató a fővárosban átlagosan 2,5. A kevesebb ***olvasó aktivitása azonban kissé magasabb*** a fővárosi átlagnál, egy kerületi könyvtárba iratkozott polgár évente átlagosan 15,7 egységet kölcsönöz, míg a fővárosi átlag 14,5. Erzsébetligeten színházi programokkal jelentkezik a Corvin Művelődési Ház. A Havashalom parkban rendszeresek a sportrendezvények, a Sashalmi Piac és a Sashalmi Közösségi Terem különféle fesztiváloknak ad teret.

Jelenleg egy korszerű többcélú új ***sportcsarnok*** építésének előkészülete folyik. A lakók részére ***két uszoda,*** a Szentmihályi és az Erzsébetligeti áll rendelkezésre. A sportolást, az aktív életmódot számos, közösségi és magántulajdonú fedett és szabadtéri sportpálya (például Ikarus sporttelep, MLTC pálya). Is legalább húsz különféle fitneszterem teszi lehetővé.

A kerületben tapasztalható *esélyegyenlőtlenség csökkentése* végett 2014-ben 401 fő vett részt a közfoglalkoztatásban, ami jelentős emelkedés a 2011-es 216-hoz képest. Álláskeresési segélyt 142-en kaptak, jelentősen kevesebben, mint 2011-ben, mikor is 201-fő részesült ebben a támogatásban. Álláskeresési járulékra 187-en voltak jogosultak. Rendszeres szociális segélyt 106, álláskeresési támogatást 555 fő kapott. Az önkormányzati bérlakásállomány nagysága 2014-ben 293 volt, a lakásállomány 1 %-a. A szociális lakásállomány 258 egységet tett ki. 2011-ben 92, míg 2014-ben 38 esetben tártak föl veszélyeztetett lakhatási helyzetet és a kerületben 57 hajléktalant találtak. A nehéz helyzetbe került lakástulajdonosok segítésére 2014-ben 392, míg 2011-ben 1.206 esetben utaltak ki lakásfenntartási támogatást és 2014-ben 21-en, 2011-ben 100-an részesültek adósságcsökkentési támogatásban. 2012-ben közgyógyellátásban 1.445, 2014-ben 974 fő részesült, ápolási díjat 2014-ben 279 fő kapott (2011-ben 314-en). A veszélyeztetett kiskorú gyermekek száma 364 volt, 24 18 év alatti került védelembe, jelentősen kevesebben, mint öt évvel korábban. Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben 491-en, rendkívüliben 639-en részesültek, szintén jóval kevesebben, mint a megelőző években. Ingyenes étkezésben az óvodákban 115 gyermek, általános iskolákban 289 gyermek részesült.

A családsegítő szolgálat *álláskereső klubjában* 2012-ben 155-en, 2013-ban pedig 82-en vettek részt. 2014-ben 1089 volt a nyilvántartott álláskeresők száma, közülük a *pályakezdők aránya 9,3 %* volt, míg 15,7 %-uknak volt legfeljebb általános iskolai végzettsége.

5.9 A település gazdasága

A kerület gazdaságát korábban az olyan jelentős termelő ipari nagyvállalatok határozták meg, mint az Ikarus, valamint az Auras és az EMG. Ezek megszüntetésével gazdaság szerkezete alapjaiban átalakult. Míg korábban más térségekből áramlott ide munkaerő, manapság a kerület *kibocsátója* a munkavállalóknak.

A kerület gazdasága a vállalkozások számát tekintve az ezer lakosra jutó 209-es értékkel a főváros *középmezőnyébe* tartozik, elmaradva a II., az V. a XII. és a XIII. kerületektől, hasonlóan a szomszédos kerületekhez, eltekintve a rosszabb mutatókkal rendelkező XVII-től.

A regisztrált vállalkozások száma gazdálkodási forma szerint, 2014. december 31.					
Kerület	Összesen, db	Ebből			
		KFT	RT	BT	Önálló vállalkozó
IV	15 209	40%	1%	16%	43%
XIV	27 862	46%	1%	15%	37%
XV	15 369	48%	1%	15%	36%
XVI	14 899	38%	0%	16%	44%
XVII	13 422	34%	0%	18%	47%
Budapest	398 359	44%	1%	7%	39%

A kerületi vállalkozások nagyságukat tekintve *kisméretűek*. 500-t meghaladó méretű vállalkozás nem található a kerületben. A vállalkozások száma az elmúlt időszakban jelentős mértékben *csökkent*, főképp a kisebbek esetében megfigyelhető ez, ami szintén összefügg ezeknek a vállalkozásoknak a sérülékenységével.

Működő társas vállalkozások száma a XVI. kerületben nagyság szerint						
Időszak	1-9 fő	10-19 fő	20-49 fő	50-249 fő	250-499	500+
2011	7 544	212	54	21	1	0
2012	7 038	182	55	17	1	0

Az önfoglalkoztatók, a mikrovállalkozások magas aránya a gazdasági szerkezetnek a tőkeszegény, viszonylag alacsony gazdasági volumenű szegmensei felé való elmozdulását jelzi, ami a helyi vállalkozások beruházási, foglalkoztatási és adófizetési tulajdonságait egyaránt az alacsonyabb szegmensben tartja.

Gazdasági ágazat	Működő vállalkozások száma, a XVI. kerületben, 2012		
Rövid név	TEÁOR 08:	Számuk	Arányuk
Mezőgazdaság	A	42	1%
Feldolgozóipar	C	657	9%
Villamosság, gáz	D	7	0%
Víz, szennyvíz	E	15	0%
Építőipar	F	590	8%
Autókereskedelem és javítás	G	1513	21%
Szállítás, raktározás	H	208	3%
Idegenforgalom, vendéglátás	I	208	3%
Információ, kommunikáció	J	596	8%
Pénzügy, biztosítás	K	214	3%
Ingatlanügyek	L	325	4%
Tudományos, szakmai, műszaki	M	1527	21%
Adminisztratív	N	449	6%
Oktatás	P	229	3%
Szociális ellátás, oktatás	Q	248	3%
Művészet, szabadidő	R	193	3%
Egyéb	S	272	4%

A vállalkozások között a fővárostól és a környéki kerületek többségétől eltérően az *egyéni vállalkozók* képviselik a legnagyobb csoportot.

Kiskereskedelmi üzletek száma, 2014. december 31, nemzeti dohányboltok nélkül			
Kerület	Összesen	Ezer lakosra jutó üzletek száma	Az egyéni vállalkozók által üzemeltetettek aránya
IV	1 324	13	16%
XIV	1 382	11	15%
XV	1 691	21	12%
XVI	682	9	22%
XVII	768	9	29%
Budapest	33 320	19	13%

A kerületben erősen háttérbe szorult az ipari, termelő gazdasági tevékenység, a mezőgazdaság pedig elhanyagolható. Ágazati megoszlás szempontjából feltűnő az autókereskedelem és -javítás nagy aránya, ami az építőiparral a tevékenységeken belül együtt az alacsonyabb képzettséget igénylő szolgáltatások legjelentősebb csoportját képezi.

Kiskereskedelmi üzletek megoszlása 2012-ben a XVI. kerületben		
Kategória	Üzletek száma	Aránya
Üzemanyagtöltő állomások	9	2%
Használtcikk-szaküzletek	25	5%
Gépjármű és motor szaküzletek	93	18%
Élelmiszer vegyes üzletek és áruházak	105	21%
Vegyesiparcikk-üzletek és áruházak	22	4%
Zöldség-, gyümölcsszaküzletek	33	6%
Hús- és halszaküzletek	14	3%
Kenyér-, pékáru- és édességszaküzletek	24	5%
Palackozott italok szaküzletei	10	2%
Egyéb élelmiszer-szaküzletek	10	2%
Textil, ruházat, cipő	54	11%
Bútor,- háztartásicikk- és világítástechnikai szaküzletek	14	3%
Festékek, vasáruk, barkács- és építési anyagok szaküzletei	86	17%
Illatszerszaküzletek	8	2%
Humán gyógyászati termék üzletek	2	0%

A helyi gazdaság kettős jellegét jól mutatja a magasabb képzettséget, speciális tudást és szakértelmet igénylő, de sok esetben egy családi ház dolgozószobájában, vagy egy garázsból átalakított irodában is végezhető, nagyobb beruházásokat, felszereléseket nem igénylő gazdasági

tevékenységet végző cégek magas száma (TEÁOR 08:J, K és M), amik összesen az előzőeknél is nagyobb arányt tesznek ki a működő cégek, vállalkozások között.

A kerület Mátyásföld városrésze ad otthont a Budapesti Gazdasági Főiskola ***Külkereskedelmi Karának***(BGF KKK). A háború előtti magas presztízsű nyaralótelepi környezetben a 2. világháború után kialakított szovjet laktanya a szovjet Déli Hadseregcsoport Főparancsnokságaként működött, amelynek helyén 1997-ben nagy ütemben fejlődő nagyjából öt-hatezer főt kiszolgáló campus nyílt, amely a hozzá tartozó kollégiummal és sportcsarnokkal ***jelentősen mértékben kihat környezete*** társadalmi és gazdasági életére.

A ***kiskereskedelem*** a többi környező kerülettel, a fővárosi átlaggal összehasonlítva ***fejletlen,*** kevés az üzletek száma és köztük is nagyobb arányt képviselnek a kisebb boltok.

A kerület kiskereskedelmi struktúrája egyrészt leképezi a helyi gazdasági tevékenységeket, másrészt jellegzetes külső kerületi vonásokat mutat. A kerületi üzletek mintegy kétötöde élelmiszerrel kapcsolatos bolt, mintegy ötöde a kerület gazdaságában erős szerepet betöltő gépjárművekkel kapcsolatos tevékenységhez kötődik, hasonlóan nagy hányadot tesznek még ki az építőipari tevékenységhez köthető üzletek is. Az üzleteknek csak nagyjából tizede kötődik a ruházkodáshoz, a további jellegű üzletek aránya is nagyon alacsony. Hipermarket, bevásárlóközpont nincs a kerületben, de a kerületből egyéni és tömegközlekedéssel könnyen elérhető távolságban több is található.

Mindez azt eredményezi, hogy a legalább átlagos költési potenciállal rendelkező kerületi vásárlók nagyrészt a kerületen kívül - pl. a Sugár, vagy az Árkád üzletközpontban - találják meg a számunkra vonzó üzlet- és árukínálatot, és ott költik el jövedelmük erre szánt részét, ami viszont a kerület gazdasága - és adófizető képessége - szempontjából meglehetősen kedvezőtlen.

A kerületben hat kereskedelmi szálláshely található 163 szobával, így az idegenforgalomban betöltött szerepe elhanyagolható.

Kerület	1000 kerületi lakosra jutó vendéglátóhelyek száma, 2014. december 31-én
IV	3,6
IX	13,6
XI	6,7
XIV	4,8
XV	4,9
XVI	2,8
XVII	1,9

A ***vendéglátóhelyek*** számát tekintve a kerület jelentősen ***elmarad a*** fővárosi átlagtól és a külső kerületek között is inkább az alacsony ellátottságúak közé tartozik. Legjelentősebbek közöttük a melegkonyhás egységek, az italüzletek és zenés szórakozóhelyek aránya nem éri el a budapesti átlagot. Az étkezőhelyeket tekintve az utóbbi időben jelentős fejlődés figyelhető meg, míg a kocsmák-bárok száma nagyjából állandónak tekinthető.

Vendéglátás összetétele a XVI. kerületben, 2013-ban, darab		
Vendéglátóhelyek		218
ebből:	Italüzletek és zenés szórakozóhelyek	59
	Éttermek, büfék	105
	Cukrászdák	22
	Munkahelyi, rendezvényi és közétkeztetést végző vendéglátóhelyek	32

A kerület kiskereskedelmének fontos helyszíne a több kilométer hosszú Veres Péter út - Szabadföld út tengely, ahol az elmúlt évtizedekben bekövetkezett nagymértékű forgalomnövekedés kiszorította a lakófunkciót, és az egykori család lakóházakba - kihasználva a jó autós megközelíthetőséget, parkolási lehetőséget - a nagyobb térség autós vevőkörére számító kereskedelmi szaküzletek teleplétek be. A számos nagyváros bevezető főútjai mellett megfigyelhető jelenség az itt futó HÉV-vonallal együtt lényegében ellehetetleníti a kerület vonzó kiskereskedelmi központjának megteremtését.

5.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

Az önkormányzati törvény néhány évvel ezelőtti módosítása 2013. január 1-től lényeges szerepváltozást hozott az önkormányzati intézményfenntartás terén, és ez a költségvonzatokban, ezáltal a kerület költségvetésének egészében is megmutatkozott. Emiatt a 2013 előtti költségvetések nem hasonlíthatók össze a későbbiekkel, két összehasonlítható év eredménye pedig messzemenő, részletekbe menő következtetéseket levonásához nem ad kellő alapot. A 2013 és a 2014 évi költségvetések zárszámadásának így is összevetéséből megállapítható, hogy a kerület gazdálkodása - a korábban is jellemzőhöz hasonlóan - továbbra is kiegyensúlyozott, biztonságos és eredményes maradt, a korábbiakhoz hasonló nagyságrendű pénzmaradványokkal.

A zárszámadás szerint a kerület 2014. évi bevételi és kiadási költségvetésének főösszege 11,66 milliárd forint volt. A bevételek 11,69 milliárd forintot, a tervezett 100,3 %-át, a kiadások 9,56 milliárd forintot, a tervezett 82,0 %-át tették ki. A kiadásoknak 2/3-a működési költségek, 1/3-át fejlesztési kiadások tették ki. A kiadásokból több mint 3,95 milliárd forintot, azaz majdnem 35 %-ot a költségvetési szervek fenntartásra költöttek. Az előző évről maradt felhasznált maradvány 1,93 milliárd forint volt. A bevételi oldalon 2,06 milliárd forintnyi feladatalapú támogatás, 1,23 milliárd forintnyi működési célú támogatás, összesen néhány más jogcímen jövő, kisebb mértékű támogatással együtt 3,32 milliárd forint jelent meg. Adókból 0,52 milliárd forintnyi építmény- és telekadó, 4,12 milliárdnyi iparűzési adó, 0,24 milliárdnyi gépjárműadó, ami néhány kisebb adónemmel összesen 4,93 milliárdnyi közhatalmi bevételt jelent. Működési bevételből az önkormányzati intézmények részéről 0,77 milliárd forint, az önkormányzati vagyon működtetéséből 0,11 milliárd forint bevételt terveztek. Az önkormányzati tulajdon bérbeadásából pedig 0,20 milliárd forintnyi bevételt tartalmazott a költségvetés. Összességében néhány kisebb bevétellel együtt az önkormányzat és intézményeinek működési bevétele 1,18 milliárd forint tett ki. Az önkormányzat felhalmozási bevétele pedig 0,24 milliárd forintot tett ki, ingatlanértékesítésből 0,24 milliárd forint

folyt be, főképp beépítetlen telkek eladásából; hitel igénybevételére nem került sor 2014-ben. Azaz összességében az év során 2,13 milliárd forintnyi költségvetési maradvány került felhalmozásra.

5.11 Településüzemeltetési szolgáltatások

A fővárosban a kommunális szolgáltatások legnagyobb része a Fővárosi Önkormányzat illetékességéhez tartozik, amely az ilyen szolgáltatásokat a tulajdonában álló cégekkel látja el, közszolgáltatási szerződés alapján. Ezek a társaságok végzik a közszolgáltatásokat a XVI. kerületben is. A kerületi hatáskörbe tartozó településüzemeltetési feladatok – pl. parkfenntartás – ellátására az önkormányzat különálló munkaszervezetet nem tart fenn, azokat külső vállalkozók megbízásával végzi, az ehhez szükséges teendőket a Polgármesteri Hivatal köztisztviselői látják el.

A településfejlesztés műszaki teendőit a Polgármesteri Hivatal Műszaki Ügyosztálya intézi, amely Kerületfejlesztési, Intézményfejlesztési és Üzemeltetési, valamint Környezetvédelmi Irodára oszlik. Az ingatlangazdálkodást a Gazdálkodási Ügyosztály keretében működő Vagyonhasznosítási Iroda végzi, építési ügyekkel pedig a Jegyzői Kabinet alá tartozó Építésügyi Iroda foglalkozik. Az Önkormányzat engedélyezett költségvetési létszáma 2014-ben 129,5 fő volt, ebből 17 részesült vezetői pótlékban.

5.12 A zöldfelületi rendszer vizsgálata

A főváros összesen 23.873 ezer m2 zöldterületéből 569 ezer m2 található a kerületben. A fővárosban átlagosan 13,7 m2 zöldterület esik egy lakosra, a kerületben pedig 7,9 m2, azonban – mivel ez az arány főként a nagy lakótelepekkel rendelkező kerületekben magas – más jórészt családi házas, vagy belső kerületekhez képest ez *kifejezetten jó érték.*

1. Zöldterületek, játszóterek 2012-ban		
2. Összes zöldterület	568	ezer m2
3. – ebből gondozott	82,7	%
4. - ebből játszótér, tornapálya, pihenőhely	13,9	%
5. Egy lakosra jutó zöldterület	7,9	m2
6. Összes zöldfelület	700	ezer m2
7. Egy lakosra jutó zöldfelület	10,1	m2

A városrészek közcélú zöldterületi ellátottsága különböző. *Kiemelkedően jó a helyzete Mátyásföldnek*, ahol 17,5 m2-nyi zöldterület jut egy lakosra. Cinkotán és Sashalmon is jó a helyzet, 12 és 13 m2-es értékekkel. A legrosszabb a helyzet Rákosszentmihályon, ahol egy főre 2,37 m2 jut, de ez is jóval meghaladja a belső pesti kerületek értékeit. A kerületben az utóbbi időszakban jelentős zöldterületi fejlesztések valósultak meg, mind a lakótelepeken, mind kertvárosi övezetben. Fontosabb fejlesztések közé tartozik a Cinkotai Strand előtti közterület, a Pálfi tér, a Segesvár / János

utcai játszótér fejlesztése, a Szilas-patak menti kerékpárút kialakítása, amelynek keretében a Zúgó-patak részleges rendezésére is sor került, illetve játszóterek épültek meg. Mindezen túl a kerületben intenzív faültetési, fasor-karbantartási akciókra is sor került.

Jelentős közpark a kerületben a Sashalmi kerületközponttal szemben fekvő park, emellett a lakóterületekbe ékelődve több kisebb-nagyobb közpark,játszótér biztosítja a személyes találkozás, kikapcsolódás kedvelt helyszíntípusát. Mindez azonban természetesen eltörpül a magántulajdonban álló lakóházi kertek, és az intézménykertek hatalmas mennyisége mellett.

5.13 Az épített környezet vizsgálata

A mai XVI. kerület ***négy nagyközségből*** (Cinkota, Mátyásföld, Rákosszentmihály és Sashalom) és a Csömörtől elcsatolt Szabadságtelepből jött létre 1950-ben. A nagyközségek a XIX. század végén kezdtek fejlődni, köztük Rákosszentmihály az 1920-ban már 9 ezer, 1941-ben már több mint 18 ezer lakossal rendelkezett. A többi településnépessége is gyorsan növekedésének indult a HÉV kiépítését követően rohamosan meginduló parcellázásoknak köszönhetően. A Cinkotától 1923-ban elszakadt Sashalom népessége ugyanezen időszak alatt 6 ezerről 14 ezerre, Cinkotától 1933-ban különvált Mátyásföldé pedig 2,4 ezerről 4,7 ezerre növekedett, az 1941-es területen vett Cinkotáé pedig jóval kisebb ütemben 4,5 ezerről 7 ezerre.

A szinte semmiből induló gyors fejlődés miatt a kerület történelmi épületekben nem gazdag. ***Legjelentősebb építészeti műemléke*** a XVII. században barokk-gótikus stílusban átépült, közel ezeréves alapokon nyugvó cinkotai evangélikus templom, a barokk stílusban épült cinkotai római katolikus templom, valamint a Sashalmon található Gizella-kastély. A századfordulótól meginduló ***villaépítészet*** azonban nagyszámú ***maradandó értékethozott*** létre, elsősorban Mátyásföldön.

A századforduló után épült házak közül ***helyi - azaz fővárosi - védettségetkapott*** Árkay Aladár két épülete (Baross G. u. 1. és Budapesti út 82-84.), valamint a Májusfa u. 5., a Pilóta u. 17-19-21. alatti lakóházak, a Pilóta u. 23. alatt található, Toroczkai Wiegand Ede tervezte villa. Területi védettséget kapott továbbá Ó-Mátyásföld villanegyede.

Jellegzetes épülete a kerületnek a jelenleg lakófunkciójú mátyásföldi víztorony. Értékes épület mindezeken túl a volt mátyásföldi Községháza (Veres P. út 117/A), a lóvasút végállomása a Pálfi téren, a Szent Korona utcában lévő Arnold vendéglő (mai nevén Koronakert) és az Almássy grófok majorsága a József u. 106-ban.

A ***kerületi lakásállomány összetétele kedvező,*** színvonala jóval meghaladja a budapesti átlagot. A lakásállomány jó kihasználtsággal rendelkezik. A kerületi 31.481 darabos lakásállomány 8 %-a nem lakott, ami jóval alacsonyabb, mint a fővárosi 13 %-os érték. A lakásállomány szinte teljes mértékben ***magántulajdonban*** van és a tulajdonos lakja, az önkormányzati lakások a teljes lakott állomány 1 %-át teszik ki, jóval kevesebbet, mit a fővárosi 5 %-os átlagos érték. A ***bérlés a statisztika szerint nem jellemző:,*** valamilyen lakásbérleti forma csupán a lakások 5 %-a esetén fordul elő, szemben a budapesti 11 %-os értékkel - bár hozzá kell tenni, hogy mindkét esetben a valódi szám a hivatalosnál jóval magasabb lehet a magas fokú látencia miatt. Az azonban joggal feltételezhető, hogy - főként a nagyobb távolságok, és a nagyobb lakások miatt - a főként fiatalok részéről tapasztalható lakásbérlés valóban lényegesen elmarad a budapesti átlagtól.

A lakások alapterület szerinti legnagyobb csoportja a 100 m2 vagy annál nagyobbaké, a lakások 28 %-a tartozik ide, míg a fővárosban arányuk csupán a 11 %-ot éri el. Ugyanezt mutatja a négy- vagy annál több szobás lakások aránya is, míg a kerületi lakások közül 33 % tartozik ide, a fővárosi lakások mindössze 15 %-a tartozik ebbe a kategóriába.

A *lakásállomány aránylag fiatal*, köszönhetően a kerületet alkotó települések aránylag későn megindult fejlődésének. Az állomány 77 %-át teszik ki a rendszerváltás előtt épült lakások, a fővárosban ez 84 % és ez a relatív fiatalság még hangsúlyosabb a régi lakások esetében: ellentétben a budapesti átlaggal, *alacsony az 1946 előtt épült lakások aránya*, 16 %, szemben a fővárosi 33 %-os aránnyal.

A lakott lakásállomány összetétele a 2011-es népszámlálás alapján		db	arány
Lakásállomány	összesen	28 034	-
tulajdonforma szerint	magántulajdonban	27 410	98%
	önkormányzati tulajdonban	295	1%
	más intézmény, szervezet	329	1%
alapterület szerint	0-29 m2	425	2%
	30-39 m2	1 396	5%
	40-49 m2	2 882	10%
	50-59 m2	4 369	16%
	60-79 m2	5 439	19%
	80-99 m2	5 566	20%
	100 m2 és nagyobb	7 957	28%
szobaszám szerint	1	2 057	7%
	2	8 185	29%
	3	8 419	30%
	4 és több	9 373	33%
fűtés módja szerint	helyiségenként	6 666	24%
	egy vagy több lakást fűtő kazánnal	21 368	76%
	távfűtéssel	0	0%
használati jogcím szerint	tulajdonos	26 161	93%
	magánszemélytől bérel	910	3%
	magánszemélytől más jogcímen	339	1%
	önkormányzattó bérli és más jogcím	295	1%
	más intézménytől, szervezettől bérli és más jogcím	329	1%
építési időpontja szerint	1946 előtt	4 533	16%
	1946-1970 között	6 211	22%
	1971-1990 között	10 890	39%

A lakott lakásállomány összetétele a 2011-es népszámlálás alapján		db	arány
	1991-2000 között	2 864	10%
	2001-2011 között	3 536	13%

A *kerületben nem található nagy lakótelep*, a lakótelepi lakások aránya a lakásállományban 18%, ami jóval elmarad a budapesti 31 %-os aránytól. A lakótelepi lakások között kisebbségben vannak a paneles építésűek, arányuk 31 %, a többi közép- vagy nagyblokk, öntött beton falazattal készült. Távfűtéses lakás a kerületben nincsen.

A XVI. kerületben 1945 és 1989 között épített lakótelepek			
Neve	Terület, ha	Épületszám	Lakásszám
Centenáriumi	29,0	124	1726
Lándzsa u.	5,9	32	609
Egyenes u.	8,3	27	470
Jókai u.	12,8	79	1286
Szentkorona u.	6,6	70	644
Pálya u.	3,6	38	304
Összesen	66,2	370	5039

Az ingatlanépítkezések az elmúlt évtizedben *elsősorban többlakásos* formában zajlottak, a lakások átlagosan 2/3-a épül ebben a formában. A 2000-es évek közepén zajlott ingatlanépítési felfutás időszakában az épített lakások között megnövekedett a kisebb alapterületű, többlakásos formában épülők aránya.

	Épített lakóépületek	Épített lakások		Egy épített lakóépületre jutó átlagos lakásszám, db	Az év folyamán az lakások közül csatlakozott	
Idősz ak	száma, db		átlagos alapterülete, m2		gázvezeték-hálózathoz	csatorna-hálózatra
2001	1043	4434	90,9	4,3	100%	91%
2002	1178	6473	81,2	5,5	99%	94%
2003	1018	6313	74,2	6,2	100%	95%
2004	1315	10152	71,0	7,7	100%	97%
2005	1054	12303	62,3	11,7	100%	98%
2006	960	8239	66,9	8,6	98%	98%
2007	920	9654	63,8	10,5	100%	98%
2008	1080	9477	66,8	8,8	100%	98%
2009	1057	10385	67,0	9,8	99%	98%

	Épített lakóépületek	Épített lakások		Egy épített lakóépületre jutó átlagos lakásszám, db	Az év folyamán az lakások közül csatlakozott	
Idősz ak	száma, db		átlagos alapterülete, m2		gázvezeték-hálózathoz	csatorna-hálózatra
2010	698	6186	68,7	8,9	95%	98%
2011	512	3192	75,7	6,2	99%	98%
2012	498	1648	98,7	3,3	97%	95%
2013	376	1770	82,6	4,7	96%	96%

Az azt megelőző és követő időszakban inkább nagyobb, átlagosan megközelítőleg 100 m2-es lakások épültek, azonban az építési hullám 2009-es végső kifutása után ***az épülő lakások száma - az országos és fővárosi tendenciákkal összhangban - nagymértékben visszaesett,*** 2013-ra a 2005-ös csúcsévhez képest hetedére. Az utóbbi időben a családi házak aránya ismét megnövekedett, az eladásra készített lakásokat érintő ingatlanpiaci válságnak köszönhetően.

A 2000 után épített lakások gyakorlatilag mindegyike tartalmaz fürdőszobát és csatlakozik a közüzemi vízvezeték-hálózatra. Csatornahálózatra 2 %-uk nem csatlakozik, de ezek száma és aránya folyamatosan csökken, de a házi csatornával ellátott lakások száma és aránya folyamatosan csökken a 2001-es közel négyszázról a 2013-as 69-re. A főváros teljes körű csatornázottságát célzó EU-s nagyprojekt befejezését követően a csatornára való csatlakozás lehetősége a kerületben is teljeskörűvé vált. Gázvezetékhez az időszak elején szinte mindegyik új lakás csatlakozott, azonban 2010 után - a megújuló enrgiaforrások hétköznapi használatának megjelenése nyomán - 3-4 %-ra nőtt a nem csatlakozott új építésű lakások aránya.

	Építe k közül			
Időszak	egyszobások	másfél- és kétszobások	két és fél és három szobások	három és fél és négyszobások
		aránya		
2001	10%	26%	28%	36%
2002	14%	31%	26%	29%
2003	14%	34%	25%	26%
2004	16%	37%	26%	20%
2005	16%	42%	27%	15%
2006	15%	39%	28%	18%
2007	14%	46%	24%	15%
2008	14%	39%	26%	21%
2009	15%	41%	25%	19%
2010	14%	39%	28%	20%

	Épített lakások közül			
Időszak	egyszobások	másfél- és kétszobások	két és fél és három szobások	három és fél és négyszobások
	aránya			
2011	12%	37%	26%	26%
2012	8%	22%	27%	42%
2013	9%	35%	26%	31%

A *sorházas építkezési forma továbbra sem kedvelt*, elsősorban a rendszerváltást követő évtizedben jelentek meg ilyen lakások, azonban az utóbbi tíz évben elvétve lehet velük találkozni. A legkedveltebb társasházas formában épült lakások aránylag kicsit a családi házakhoz képest, sok közöttük a másfél- és kétszobás.

	Épített lakások közül				Többlakásos formában épült lakóépületek átlagos lakásszáma
Idősza k	lakótelepi	többszintes, többlakásos	sorház, láncház	családi ház	
	formában építettek aránya				
2001	2%	66%	5%	27%	3,1
2002	4%	73%	4%	19%	4,5
2003	1%	72%	6%	17%	5,2
2004	0%	66%	2%	14%	6,6
2005	1%	66%	1%	9%	10,6
2006	0%	65%	2%	13%	7,5
2007	0%	76%	2%	10%	9,5
2008	2%	69%	5%	11%	7,8
2009	1%	68%	5%	10%	8,8
2010	0%	62%	2%	11%	7,9
2011	0%	75%	2%	19%	5,0
2012	0%	50%	2%	38%	2,1
2013	0%	67%	1%	26%	3,5

A legfrissebb adatok a *lakásépítési kedv kisebb felfutásáról* tanúskodnak, és ismét megjelennek a lakást eladási célra építtető befektetők is, a korábbihoz hasonlóan ismét valamilyen többlakásos ház építése formájában, de ezek mérete, átlagos lakásszáma nem közelíti meg a korábbi szinteket.

	Épített lakások közül				
Idősza k	helyi önkormányzati vagy központi költségvetési	vállalkozások általi vagy lakásszövetkez eti	természetes személy általi	értékesítés	
	beruházásban épült			céljából épült	
2001	3%	57%	40%	55%	2%
2002	6%	67%	25%	68%	4%
2003	5%	71%	24%	71%	4%
2004	2%	77%	19%	79%	0%
2005	1%	85%	13%	86%	1%
2006	0%	80%	19%	83%	0%
2007	1%	83%	15%	87%	0%
2008	0%	81%	19%	80%	1%
2009	2%	80%	18%	81%	4%
2010	1%	83%	16%	85%	1%
2011	3%	71%	25%	73%	4%
2012	0%	51%	49%	50%	7%
2013	1%	67%	31%	69%	1%

5.14 Közlekedés

A kerületet közlekedésében *legfontosabb szerepet* a főváros belső területének megközelítését biztosító *sugárirányú útvonalak* töltik be, a kerületieken túl a környékről bejárók közlekedését is biztosítva Budapest belvárosa irányában. Mind egyéni, mind tömegközlekedés tekintetében legfontosabb a 30. számú főközlekedési út, azaz a Veres Péter út és annak folytatása, a Szabadföld út. Ezen az útvonalon közlekedik a H8-as és a H9-es HÉV is az agglomerációs települések és az Örs vezér tere között. A másik fontos sugárirányú tengely a Csömöri út és Timur utca a kerület északi részén. A *haránt irányú közlekedési hálózat kevésbé fejlett,* A kerület beépített területeitől széles beépítetlen területsávokkal elválasztott Kőbánya és az azon túl lévő délkeleti kerületek felé gyakorlatilag alig létezik. A legfontosabb ilyen útvonal a Szlovák út – Ostoros út – Cinkotai út kapcsolata. A Cinkotai útba torkollik a XVII. kerületi Rákoscsaba irányába induló Naplás út, és a Mátyásföldtől Rákoskeresztúr és Rákosliget felé kapcsolatot teremtő Bökényföldi út is.. A XV. kerület felé - főként az egymással szomszédos, összenőtt lakóterületeken keresztül számos úttal biztosított a kapcsolat. Az úthálózat sajátossága következtében egyes városrészek inkább jobb összeköttetésben vannak más kerületekkel, mint a kerület más részeivel, Rákosszentmihálynak például Zugló felé vannak jó kapcsolatai.

Az MO-as autóút átadásával a kerület haránt irányú útjait érintő terhelés érezhetően csökkent, elsősorban a Szlovák út esetében, míg a sugárirányú utak terhelése a belső szakaszokon nőtt, a külsőkön pedig csökkent.

A kerület tömegközlekedése a többi külső kerülettel összehasonlítva ***átlagon aluli.*** A kerület nagy része tömegközlekedési eszközökkel jól föltárt, azonban egyes részein, például Cinkotának a városhatárhoz közel eső részein, Mátyásföld északi déli körzeteiben, Sashalom bizonyos részein, Árpádföld északkeleti részein a tömegközlekedési megállók távolsága meghaladja a kívánatos mértéket.

Az átlagosan 6-10 percenként közlekedő buszok és HÉV szerelvények a kerület nagyobb részében megfelelő ellátást biztosítanak, azonban a belváros 40-60 perces elérési ideje soknak mondható. A HÉV fejlesztése az általa föltárt területeken jelentős javulást tesz lehetővé, azonban a kerület túlnyomó része kötött pályás eszközzel továbbra sem lesz megközelíthető. A ***tömegközlekedés alacsony színvonalának*** következménye az egyéni közlekedés nagyobb mértéke is. A tömegközlekedés színvonalának fejlesztése túlnyúlik a kerület fennhatóságán, jelentős javítása fővárosi kompetencia.

Az utóbbi időszakban ***jelentősen javult a kerület útjainak állapota.*** A korábban jelentős arányt kitevő kiépítetlen utak túlnyomó többsége burkolatot kapott, a kiépített utak és közterek mérete jelentős mértékben növekedett. A közúti ellátást és feltárást tekintve a fent említett fő haránt- és sugárirányú utak közelébe eső területek ***jó színvonalú*** ellátásúnak minősülnek, míg a közbeeső területek megfelelőnek.

	Önkormányzati				
Időszak	kiépített út és köztér hossza (km)	kiépítetlen út és köztér hossza (km)	kiépített járda hossza (km)	kiépítetlen járda hossza	kiépített út és köztér területe (1000 m2)
2006	193	84	448	119	928
2007	213	68	445	116	1120
2008	221	60	446	115	1147
2009	245	35	450	111	1272
'2010	262	18	465	96	1348
2011	266	14	467	94	1367
2012	270	11	471	90	1385
2013	272	9	471	90	1394

A regisztrált autók száma az ezredforduló utáni évtizedben kissé csökkent, az utóbbi években ismét enyhe növekedésnek indult. Míg a halálos közúti balesetek száma növekedett, az összes személyi sérüléssel járó balesetek száma ***harmadával esett vissza.***

Időszak	Kerületben regisztrált személygépkocsik száma	Halálos közúti balesetek száma	összes személyi sérüléssel járó balesetek száma
2008	29431	1	150

2009	28645	1	141
2010	28238	1	100
2011	28074	1	93
2012	28073	3	91
2013	28417	3	97

Mátyásföldön 1916-ban a Magyar Általános Gépgyár repülőgépgyártó üzeméhez építette föl a repülőteret, amely Budapest első ilyen jellegű intézménye volt és 1918 és 1937 között a főváros légi kikötőjeként szolgált. A szocialista időszak alatt a szovjet katonaság használta, azóta funkcióját vesztette. Repülőtérként való használata a Liszt Ferenc repülőtér közelsége miatt nem lehetséges, felvételi és kiszolgáló épületeit raktározási és kereskedelmi célokra hasznosítják.

5.15 Közművesítés, hírközlés

A közművek kiépítése jó a kerületben. A nagyütemű fejlesztéseknek köszönhetően a korábban nagy gondot okozó kiépítetlen utak hossza csupán 7,6 km, azaz az összesen 280,5 km hosszúságú úthálózat 2,7 %-a. A ***víz, csatorna- és gázhálózaf\s]ó*** kiépített, az ellátás lényegében teljes körűnek tekinthető, az újonnan épülő lakások mindegyike csatlakozhat ezekhez a közművekhez. 2014-es évben összesen 523 méternyi csatorna épült ki. A kerület szennyvizeinek kezelésére az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telepen kerül sor.

A felszíni vízelvezető hálózatfejlesztése során a kerület példamutató módon törekszik arra, hogy a helyi klíma javítása érdekében tározókkal, az árkok megfelelő kiépítésével minél több vizet helyben tartson. Ennek keretében - a vízelnyelő kialakítású útmenti árkok mellett - 2014-ben a Zúgó-pataknál 288 m3 mederfenék előtározó és 1.380 m3 ***mederfenék tározó*** valósult meg.

A vízhálózat hálózati nyomászónáinak kihasználtsága 73-74 %-os, azaz aránylag a kihasználtabbak közé tartozik, de beavatkozást nem igényel.

A kerületnek a Veres Péter úttól északra és Cinkotán elhelyezkedő része nagyközépnyomású, vagy növelt kisnyomású ***gázvezeték-hálózattal,*** a többi része kisnyomású hálózattal ellátott.

Az ***elektromos hálózat kiépítettsége gyakorlatilag teljes mértékű, e*** tekintetben fejlesztetésre csak néhány külső fekvésű utca szorul. A nagyfeszültségű elektromos ellátás tekintetében a kerület zöme 20 kV-os hálózattal van ellátva, a belváros felöli részeket 10 kV-os hálózat látja el. A kerületi kisfeszültségű villamosenergia elosztóhálózat hossza 8.460 km, a kizárólag közvilágítási célú hálózat hossza 2013-ban 2945 km volt. Utóbbi a jelzett időszakot megelőző öt év alatt több mint 200 km-rel növekedett, aminek köszönhetően a belterületi közvilágítás fejlesztése érdemileg befejeződött. A villamosenergia szolgáltatás minősége megfelelő, áramkimaradás ritkán tapasztalható. A közvilágítás minőségében Rákosszentmihály némely körzetében tapasztalhatók még kisebb hiányosságok.

Árvízvédelmi tekintetben a kerületi vízfolyások közül a Szilas patak, a Caprera-patak és a Mátyásföldi-árok kapacitása általában megfelelő. Nagyobb esőzéskor a mélyebben fekvő útszakaszokon az elvezető hálózat telítettsége miatt előfordulnak elöntött útszakaszok, és a Szilas-patakot kísérő mezőgazdasági területeken időszakosan belvíz is jelentkezik.

Az ***elektronikus hírközlés*** tekintetében a kerület adottságai megfelelnek az általános fővárosi lakossági és céges elvárásoknak. A vezetékes szolgáltatások általában a Magyar Telekom hálózatán

át érhetők el. A jövőben az elektronikus hírközlési technológiák fejlődése nyomán az ilyen szolgáltatások választékának és minőségének javulása várható. Az Önkormányzatot illető feladat ezzel összefüggésben az új hálózatok vezetékelhelyezési lehetőségeinek biztosítása a közterület-fejlesztés során.

5.16 Környezetvédelem

A kerületben található a főváros legnagyobb tava, a védett természeti értéket képviselő és 1997 óta ***fővárosi védettséget élvező Naplás-tó*** (más néven Szilas-pataki tározó), amely a hozzá tartozó környezettel együtt a főváros második legnagyobb természetvédelmi területe. Látogatható területének nagysága megközelíti a 150 hektárt és három részből áll: a Naplas-tó, a Szilas-patak menti Alsó- és Felső-láprét és a Cinkotai Parkerdő alkotja.

A kerületben három fontosabb vízfolyás van: a Szilas-, a Caprera- és a Simándi-patak, amely közül a ***Szilas-pataka*** legjelentősebb és ökológiai folyosóként is működik. A felszíni vizek minősége változó, a rothadó növényi és bomló állati eredetű anyagok felhalmozódásából eredő összes alifás szénhidrogén (TPH) tekintetében 2013-ban a Naplás-tóban, és a kisebb mértékben a Caprera-patakban volt szennyezés kimutatható, míg a korábbi évek vizsgálatai negatív eredményt mutattak. A víz ph-értékét tekintve a Szilas- és a Caprera-patak kiváló és jó minősítést kapott az elmúlt években, míg a Naplás-tó által mutatott értékek sokkal változatosabbak, általában jó eredményt mutatnak, de 2006-ban csak a tűrhető kategóriának feleltek meg. Ammóniumion-koncentrációt tekintve már kevésbé kedvező a kép, 2009-ig általában jelentős javulás, majd azután a Naplás-tó és a Szilas-patak tekintetében jelentős romlás történt, ami két-három év elteltével normalizálódott. A kerület felszíni vizei erősen nitrát szennyezettek, a Naplás-tó kivételével, a nitritszennyezettség pedig mindenhol nagyon jelentős. Foszfát tartalmat tekintve a vizek szintén a szennyezett, illetve erősen szennyezett kategóriába tartoznak. ***A nitrit, nitrát és foszfát szennyezettség a legjelentősebb vízminőségi gondot jelenti.***

A kerületben jelentős ***védett fasorállomány\a\á\haXó,*** köztük a kerület egyik tengelyét képező Veres Péter út, ezen túl a Pilóta utca, Fácánkert utca, Hősök fasora és a Templom tér.

Az Erzsébet-ligetben 2011-ben önkormányzati és civil beruházással ***„Madárbarát mintakert tanősvény"kerü\t*** kialakításra.

A környezeti terhelések közül az ipari levegőszennyezés mértéke a kerületi nagyipar összeomlását követően jelentős mértékben csökkent, az utóbbi időben nagyjából stagnál, mind az összes kibocsájtott szennyezőanyag, mind a széndioxid tekintetében. Legjelentősebb szennyezés a széndioxid kibocsájtás, mértéke az utóbbi öt évben évi 2.676 és 3.796 tonna között ingadozott.

Nagyobb mérvű zajterhelésnek a főbb közlekedési utak mentél lakók vannak kitéve. A 2013-as mérések szerint nappal különösen a Szabadföldi úton, a Szlovák úton, a Csömöri úton és a Rákóczi úton, éjjel pedig a Szabadföld úton, a Szlovák úton, a Rákospalotai határúton, a Csömöri úton, az Ostoros úton, a Rákóczi úton, a Bökényföldi úton és a Vidámvásár utcában haladja meg nagymértékben a terhelés a megengedettet. A korábbi mérésekkel összevetve számottevő változás nem történt, 201 l-es mérési adatokkal összevetve 3 dB-t elérő vagy ennél nagyobb mértékű zajterhelés-növekedés a Szlovák utcában és a Rákóczi úton a nappali időszakban mutatható ki. Négy helyszínen pedig 3 dB-t elérő zajterhelés-csökkenés történt, ezek: a Szabadföld úton nappal és éjjel, a Timur utcában éjjel, a Budapesti úton és az Újszász utcában. Sokak számára zavaró zaj kibocsátású a kerület fölött áthaladó légifolyosó.

Talajszennyezés részint a volt ipari tevékenységek, részint a már megszűnt bányászat következtében keletkezett. A volt Ikarus-gyár területén lezáratlan eljárások vannak a talajszennyezés miatt. A rekultiváció alatt lévő Csobaj-bányában monitoring kút működik, érdemi szennyezést az utóbbi időben a nitrátok tekintetében mutatott ki.

A fővárosban bevezetett házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés 2014-re épült teljesen ki. A ***szelektív hulladékgyűjtés*** nem terjed ki az üvegekre, azokat a megmaradt nyolc szelektív hulladékgyűjtő szigetre lehet elvinni, a másfajta, házaknál nem gyűjtött újrafeldolgozható hulladékokkal együtt.

A kerületben a ***zöld hulladékot*** tavasztól őszig a Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt. a tőlük megvásárolható zsákokban elviszi, de ez nem elegendő a keletkező zöld hulladék teljes mérvű elszállítására, ezért az önkormányzat minden ősszel ingyenes ***lombgyűjtésiprogramothajt*** végre. Az utóbbi időben a tavaszi nyesedékgyűjtő akció is elindult.

Az illegális hulladéklerakás hagyományosan nagy gondot okoz a kerületben, 2014-ben összesen 273 m3 illegálisan lerakott hulladék került elszállításra a kerület közterületeiről.

5.17 Katasztrófavédelem

A kerületben ***nincsen jelentősebb katasztrófa veszélyt*** jelentő építmény, létesítmény vagy természeti tényező. Gondot leginkább a nagyobb esők jelentenek, részben elégtelen a felszíni vízfolyások kapacitása a hirtelen megnövekedett terhelés levezetésére. A nagymérvű esők, zivatarok esetében másrészt a kerületi vízvisszatartás programja keretében kiépített nyílt árkos rendszer (mederfenék tározók) már nem tudja az érkező vízmennyiséget megtartani és a környező területek elöntés alá kerülhetnek.

5.18 Ásványi nyersanyag lelőhely

A kerületben ásványi anyag lelőhely, ***működő bánya jelenleg nem található*** és nem is várható, hogy a jövőben ilyen nyíljon. Korábban működött néhány agyag-, kavics-és homokbánya, ezek közül az utoljára bezárt Csobaj-bánya rekultivációja jelenleg is zajlik, a többi rekultivációja korábban befejeződött.

5.19 Városi klíma

A kerület ***alacsony beépítési intenzitású,*** jelentős zöldfelülettel rendelkező terület, amelyhez nagy beépítetlen térségek tartoznak, valamint a jelentős kiterjedésű Nagyiccéi Erdő.

A kerület éghajlata a Pesti-síkság részeként ***mérsékelten meleg, száraz éghajlatú.*** A kerületben jelentős, a Gellérthegy magasságával közel egyenlő kiszögellések vannak az árpádföldi részeken. Az évi átlagos középhőmérséklet 10 °C, az évi átlagos csapadékmennyiség 580-600 mm, a napfényes órák átlagos száma évente közel 2000 óra.

5.20 -A XVI. kerület, mint márka

Budapest XVI. kerületéhez egyelőre meglehetősen kevés olyan jellegzetes fogalom tartozik, amely márkaként segítené a kívülállók gondolatvilágában a kertvárosias kerület azonosítását.

A kerület egyáltalán nem egyedülálló abban, hogy 1950-ben, több korábban önálló kisebb település Budapesthez csatolásával, adminisztratív úton hozták létre, és abban sem, hogy az ott élők számára kellemes, zöld lakókörnyezetet nyújtó városrészek kívülről nézve igen kevés jellegzetességgel, megjegyezhető és azonosítható jellegponttal, karakterelemmel rendelkeznek. Az elmúlt évtizedben tapasztalható volt, hogy a hasonlóan heterogén, több különféle elemből összerótt kerületek lényeges erőfeszítéseket tettek saját identitásuk megteremtésére, aminek első lépése a kerület jellemző, sajátos nevének megtalálása volt. Lassan megszokottá vált a XI. kerület Újbuda elnevezése, a XII. kerület Hegyvidék neve, vagy éppen a szomszédos, szintén több önálló telepítésű új telepből kialakult XVII. kerület Rákosmente elnevezése. A XVI. kerület jelenleg a II. kerülettel együtt őrzi már csak a római sorszámos elnevezését, ami azonban a kívülállók számára nem könnyíti meg a kerület azonosítását.

Különösen igaz ez azért is, mert a kerületnek meglehetősen kevés olyan nevezetessége van, ami a külvilág számára megkülönböztetné Budapest más külső kerületeitől. A helyi identitás számára fontos azonosító pontként szolgáló templomok, villák, temetők a kerületen belül is csak az érdeklődők számára ismertek, és bár a 20. század eleji polgári jólét máig fennmaradt nyomai a gazdag növényzetű kertekkel együtt vonzó lakókörnyezetet jelentenek, a kerületen naponta, vagy ritkábban áthaladó tíz- és százezrek szinte kizárólag a Veres Péter út lepusztult házsorán, az elhanyagolt, nagyforgalmú, kellemetlen környezeten, és az elavult HÉV jórészt elhagyott megállóin keresztül szerez benyomást a kerületről.

A kerület ugyanakkor rendelkezik olyan márkafejlesztés során igazi megkülönböztető jegyeket jelentő hagyományelemekkel, amelyek a főváros, vagy az ország más területein élők számára is növelik a presztízsét. A kívülálló számára egyelőre észrevehetetlenül húzódik meg a kerület egyik jelentéktelen gyűjtőútja mellett az ország első közforgalmú repülőtere, amely nem csak a magyar aviatika hőskorának a legfontosabb helyszíne volt, hanem a hazai repülőgyártás bölcsője is itt ringott, és a 20. század második feléig számos történelmi esemény színtere volt. További gazdasági fejlődésre vár a kívülállók számára egyelőre teljesen észrevehetetlenül Ikarus, amely egykor a hazai járműgyártás legjelentősebb fellegvára volt, és az egykori exportszállítások nyomán termékei a világ számos országában ma sem ismeretlenek.

Mindennek alapján joggal állítható, hogy bár a brandépítés munkája még lényegében teljes egészében hátravan, a XVI. kerület márkázásának a kiindulópontjai jól azonosíthatók.

6 HELYZETELEMZŐ ÉS -ÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

6.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése

A helyzetkép tényezőinek egybevetéséből megállapítható, hogy a XVI. kerület az elmúlt évtized folyamatos fejlődése nyomán jó hírnevű, fenntarthatóan gazdálkodó, tervszerűen, folyamatosan és kiegyensúlyozottan fejlődő kerületté vált.

A természeti környezet kedvező adottságai, a barátságos régi villaszerű családi házak kellemes életteret nyújtanak az itt élőknek, így a fiatalabb, gyermekes családok ideköltözése a kerület demográfiai egyensúlyát, dinamizmusát is biztosítja. Az örvendetes fiatalodás, az ezzel együtt lassan - ezért szinte észrevétlenül - változó életmód ugyanakkor a környezettel, a szolgáltatásokkal kapcsolatos igényeket is változtatja. Az épített környezettel kapcsolatos igények növekedése további fejlesztéseket követel meg a sokszor inkább átlagosnak mondható - közterületek minőségében, és a kiemelkedően jónak mondható intézményellátottság megtartása és növelése mellett a közterületek színvonalának fokozatos további javítására is szükség lesz majd. Az igények növekedése nyomán szükségessé válik az alacsony színvonalú üzlethálózatnak a változásokhoz való hozzáigazítására, azért, hogy a nagyobb vásárlóerővel rendelkező, mobilisabb lakosok pénzüket egyre nagyobb részben ne a szomszédos kerületekben költsék el.

A kerület gazdasága - a szocialista nagyipar összeomlása után - viszonylag alacsony szinten stabilizálódott, így a biztonságos, magas színvonalú kommunális ellátással rendelkező kertvárosi városrészek mellett a nemegyszer rendezetlen, kihasználatlan gazdasági területek, az alacsony fizetőképességű vevőkörre specializálódó üzlethálózat a városképre is kiható, a mennyiségi helyett a minőségi városfejlesztést célzó aktivitásokat helyezi előtérbe.

Bár a gazdasági területek jobb feltárásához szükség van új közutakra is, körültekintő tervezést igényel, hogy azok ne károsítsák a zöldövezeti városrészek életminőségét, feleljenek meg a minőségi városfejlesztés kritériumainak.

A napi sportolást, rekreációt szolgáló szabadtéri létesítmények a laza beépítésű, zöldövezeti városrészek közterületein, szabad területein is szükségesek a fiatalabb, aktív életmódot folytató lakosok számára, a zöldterületekkel viszonylag szerényen ellátott, de széttagolt településszerkezetű kerület vonzerejének megőrzéséhez.

A kerület területhasználatának - a lakóterületeken kívüli - intenzívebbé tételéhez az egykori ipari területek jobb kihasználása, az egyes kerületi városrészek hagyományos főutcái üzlethálózatának fejlesztése, és a természeti területek rekreációs feltételeinek további javítása, erősítése szükséges.

A Veres Péter út érdemi fejlesztéséhez nélkülözhetetlen a gödöllői HÉV legalább részleges szint alá süllyesztése, ami az átjárhatóság mellett a vonzó kerületközpont megteremtésének, a kerület arculatjavításának, és a főútvonal kereskedelmi vonzerőfejlesztésének is alapvető feltétele.

6.2 A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis

A kertvárosias kerület lakói számára nélkülözhetetlen a meglévő kisvárosias, helyenként falusias milliő, az emberi lépték, a számos közvetlen kapcsolat ápolását, fenntartását szolgáló színvonalas környezet megtartása, értékőrző fejlesztése. A kialakult polgári értékrend, az emberi kapcsolatok megtartása, illetve az újonnan beköltözőkre is kiterjesztése szükségessé teszi azt, hogy a szabadidő-eltöltés, a rekreáció, a vásárlás és - részben - a munkahelyek helyi viszonyainak javításával nem csak a kerület alvóvárosi jellege oldódjon, de a lakossági kötődés is erősödjön.

Ha a városrész-központokban megteremthetők a színvonalas helyi vásárlás, a napi szintű szabadtéri szabadidő-eltöltés és sportolás feltételei, a helyi lakosok költéseiket nagyobb részben itt fogják megtenni, ami a számukra a kerülethez való erősebb kötődés mellett a magasabb színvonalú üzlethálózatot, nagyobb bolti forgalmat, és magasabb helyi adóbevételt eredményezi majd.

Ha a rekreáció számára kialakított magas szintű szabad területek a kerületen kívül is ismertek lesznek, a kerületnek sikerülnie fog növelnie a vonzerejét, hírnevét a kívülállók körében is.

A megnövekvő vonzerő magasabb szintű befektetéseket eredményezhet majd, ami a gazdasági területek hatékonyabb kihasználását vonhatja maga után.

A gazdasági területek jobb kihasználása, a magasabb szinten működő gazdaság, a magasabb szintű, fiatalosabb vonzerő a lassan beindult kedvező demográfiai folyamatok erősödését, a nagyobb gazdasági potenciállal rendelkező, magas képzettségű, gazdaságilag autonóm, gyermekes családok további betelepedését vonhatja magával.

A magasabb vásárlóerővel rendelkező helyi lakosok magasabb szintű igényeinek helyi kielégítése a helyi gazdaság fejlesztése mellett az önkormányzati bevételeket is növelni fogja, tovább javítva a fenntartható gazdálkodást.

Mindebből az látható, hogy a nagyobb környezeti vonzerő, a gazdasági folyamatok élénkítése segítheti a kedvező demográfiai folyamatok stabilizálását is, így mind a gazdasággal, mind az egyéni jövedelmekkel összefüggő önkormányzati adóbevételek megnövekszenek, pótolva a továbbra is fenntartható fejlődési pályán tartva a kerületet.

Mindebből fakadóan a kerület fejlesztésének legfontosabb összetevői - a már futó programok, intézményfejlesztések mellett - a következők:

1. A kerületi imázs, arculat technológiai múltra és a zöldövezeti jellegre, rekreációs és környezeti kiválóságra alapozott fejlesztése, alkalmazása.
2. A kerület városrészei tradicionális főutcáinak, helyi bevásárlóutcáinak a változó igényeket magas szinten kiszolgáló fejlesztése, az üzlethálózat korszerűsítése, erősítése, kerületközpont(ok) kialakítása a Veres Péter út mellett a Jókai utca környékén, és az új piac térségében.
3. A kerület közterületeinek színvonalemelése, a gyalogos, kerékpáros közlekedés feltételeinek javítása mellett.
4. Térségi jelentőségű szabadtéri rekreációs tájpark kialakítása a Szilas-patak mentén, a már megkezdett folyamat folytatásával, emellett rekreációs létesítmények - futópályák, felnőtt tornapályák, kalandparkok - kialakítása a zöldterületek fejlesztésével.
5. A Mátyásföldi repülőtér területének vegyes funkciókkal való hasznosítása, olyan egyedülállóan jelentős rekreációs és kulturális súlypontú, zöldbeágyazott fejlesztéssel, amely alkalmas a kerület jó hírnevének széles körű erősítésére is.
6. A gazdaság élénkítése, befektetés-ösztönzés K+F+I technológiai cégek, kulturális vállalkozások idevonzásával, letelepítésével az alacsony kihasználtságú gazdasági területeken, és az MO mentén (.
7. A gödöllői HÉV fejlesztése, a központi helyeken föld alá süllyesztéssel, a környezetbarát közlekedés, kerékpárút-hálózat fejlesztése , a Körvasútsori körút elutasítása, a Külső kerületi körút jobb nyomvonalra terelése.
8. Mindezekkel a kerület területhasználatának intenzívvé tétele, a kihasználatlan területek használatának elősegítése.

6.3 A fejlesztés térbeli viszonyrendszere

Az új fejlesztési paradigma nem elsősorban a beépített területek növelésével, hanem a területek használati intenzitásának növelésével teremt új értéket és új területeket a növekvő gazdaság, szabadidő és kulturális ipar számára, a lakóterületeken kívül.

Ennek megfelelően a fejlesztés új helyszínei a helyi központrendszer erősítése mellett az eddig meglehetősen extenzív hasznosítású gazdasági területek, valamint a szabad területek lesznek, ami egyúttal segíti a hagyományos városszerkezet, az egykor önálló, és részben ma is saját arculattal, identitással bíró városrészek kulturális örökségének megőrzését.

MELLÉKLET: A XV. KERÜLET VÁROSRÉSZEI

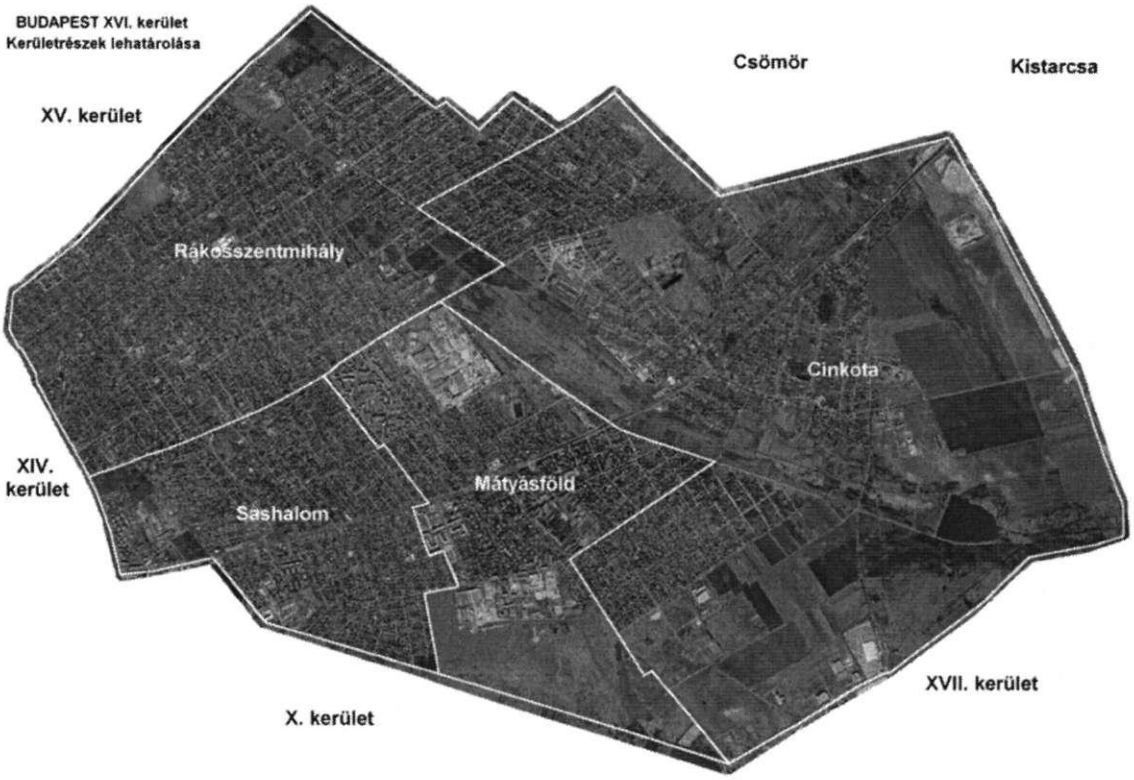

A 2008-ban jóváhagyott IVS alapján

A MUNKA RÉSZTVEVŐI

Az Új Kertváros - Budapest XVI. Kerületi Önkormányzatának településfejlesztési koncepciója – helyzetkép, helyzetértékelés című dokumentumot

Budapest XVI. Kerületi Önkormányzatának

megbízásából a

Magyar Urbanisztikai Tudásközpont (MUTK)

készítette.

A munkát irányította

Tóth Miklós főépítész

A munka felelős tervezője

Ongjerth Richárd, a MUTK ügyvezető igazgatója, településrendezési vezető tervező

A feladat elvégzését koordinálta

Szabó Alexandra

Vezető szakértő

Dr. Kocsis János Balázs

Szerkesztette

Ongjerth Richárd

A munka készítői köszönetüket fejezik ki mindazoknak, akik munkájukat információkkal, tanácsokkal segítették.

© 2016. MUTK

2.52

KIVONAT

a 2016. május 23-án (hétfő) a Budapest Főváros XVI. kerületi Önkormányzat Kerületfejlesztési és Üzemeltetési Bizottsága 6. sz. (rendkívüli) ülésén készült jegyzőkönyvéből.

NAPIREND: **3. Budapest XVI. kerület Településfejlesztési Koncepció**
Előadó: Szatmáry László KFÜB elnöke

XVI. ker. Polgármesteri Hivatal
Érkezett: 2016 MÁJ 30.
A/17391/2016 szám ..... db melll.
Előadó: Előszám:

HATÁROZAT:
33/2016. (V. 23.) KFÜB

Budapest Főváros XVI. kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének Kerületfejlesztési és Üzemeltetési Bizottsága a Budapest Főváros XVI. Kerületi Önkormányzat Településfejlesztési Koncepcióját az előírt véleményezési eljárás lefolytatásához megfelelőnek tartja.

Határidő: 2016. május 25.
Felelős: Szatmáry László bizottsági elnök
(5 igen, 0 nem, 0 tartózkodás)

K.m.f.

Gilyén Ince sk.
jegyzőkönyv hitelesítő

Szatmáry László sk.
KFÜB elnöke

A kivonat hiteléül:

Baranyai Zsolt
ügyosztályvezető

Budapest, 2016. május 23.

Észrevételek és tervezői válaszok

Budapest XVI. Kerület Önkormányzatának településfejlesztési koncepciója egyeztetésének eredményeként

	Észrevételező szervezet	Észrevétel	Válasz javaslat
1	Pest Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály 2011 Gödöllő, Kotlán Sándor utca 1.	Kifogást nem emel, de felhívja a figyelmet arra, hogy - a volt repülőtér helyén tervezett rekreációs létesítmény létesítése ne érintse az egykori kifutópálya közelében lévő erdős területeket; - a rekreációs gyalog- és kerékpárutak lehetőleg ne erdőterületen készüljenek, ha mégis előzetes engedélyük szükséges; - Támogatják a külső kerületi körút nyomvonalának változtatását, mert az eredeti tervek negatívan érintenék az erdő területeket.	Az észrevételek a tervezetben módosítást nem igényelnek.
2	Budapest Főváros Önkormányzata, Városfejlesztési Főpolgármester-helyettes 1052 Budapest, Városház utca 9-11.	10. old. „Az új gazdasági területek feltárásához kell illesztenie a kerületi önkormányzatnak a külső kerületi körút tervezett nyomvonalára vonatkozó fővárosi elképzeléseket" megfogalmazás nem egyértelmű, felülvizsgálandó;	A homályos, bonyolult fogalmazás egyértelműsítésre került.
		13. old. A Körvasút melletti körút szakaszos kiépítése szerepel a Fővárosi Önkormányzat közép- és hosszú távú terveiben. A középtávon sorra kerülő nyomvonal pontosítása lehetséges, de a javasolt törlése nem indokolt.	A körvasútsori körút – különböző elnevezéssel – több évtizede szerepel a fővárosi tervekben, anélkül, hogy bármilyen számba vehető lépés történt volna megvalósítására. Megvalósítása rendkívül kedvezőtlen lenne, így a módosítás nem indokolt.
		14. old. A Budapest főváros építészeti örökségéről szóló 37/2013 (V.10.) Főv. Kgy. rendelet 13 védett építményt tart számon, kéri a fejezet javítását.	Javításra került.
		17-18. old. A 314/2012 (XI. 8.) Korm. rendelet 3 § (7) bekezdésére hivatkozva kifogásolja a tervezet megfogalmazását, miszerint „a számos … fővárosi dokumentum elemzése … jelen fázisban mellőzhető". Kéri az összefüggések vizsgálatakor a hatályos fővárosi dokumentumok megjelölését, hatálybalépésük feltüntetésével.	A kifogásolt fejezet újrafogalmazása megtörtént, a hivatkozások megfelelő alkalmazásával.
		18. old. A szövegben tévesen szerepel a VEKOP megnevezése, pontosítása szükséges.	A pontosítás az anyagban megtörtént.
		18. old. Szubjektívnek, nem helytállónak tartja a koncepciótervezet Körvasútsori körút elvetésére tett javaslatát,	Az útvonal a kerületben mintegy 250-350 lakást – ezen belül mintegy 150 családi házat – hozna lényegesen kedvezőtlenebb

		megállapítva, hogy az anyag nem ismerteti annak alátámasztását, kifejtését.	környezeti helyzetbe, főként a megnövekvő forgalomból származó légszennyezettség és zaj szempontjából, továbbá több száz fa kivágásával járna, csak a XVI. kerületben.
		19. old. megállapítja, hogy a tervezet javaslata, miszerint az M§ város felőli oldalán gazdasági területek létesítése indokolt, ellentétes a 767/2013. (IV. 24.) Főv.Kgy. határozattal elfogadott Budapest 2030 Hosszú távú Városfejlesztési Koncepcióban foglalt megállapításnak, miszerint „a városfejlesztés célterületeinek magját a barnamezős területek kell, hogy képezzék."	Nincs ellentmondás, a Koncepció célterületeinek a hivatkozott fejlesztés nem képezi magját, csak perifférikus, kisebb jelentőségű elemét.
		32. old. A műemléki jellegű védettség fogalma már nem használható. A Pilóta utca 15. alatti ingatlanról – az ott állt lakóház lebontása miatt – lekerült a fővárosi védelem.	A szöveg pontosítása megtörtént.
3	Budapest Főváros Kormányhivatala, Útügyi Osztály, 1033 Budapest, Mozaik utca 5.	a. Támogatja a közterületi gyalogos felületek megújítását, valamint a zöldterületi gyalogos- és kerékpáros közlekedés fejlesztését.	Az észrevétel a tervezetben módosítást nem igényel.
		b. Fontosnak tarja a kerületi központok és alközpontok fejlesztését, az utazási igények csökkentése érdekében, és szükségesnek tartja azokban parkolóhelyek, kerékpártárolók létesítését, a helyi munkahelyek gyarapítását.	Az anyag kisebb módosítása megtörtént.
		c. Megállapítja, hogy a tervezett haránt irányú utak a főváros nagyobb térségnek, és nem a kerületnek az érdekeit szolgálják, így nem ért egyet azok kerületi elutasításával.	A koncepció a kerület érdekét kell szolgálja, a főváros és a kerület számára egyaránt megfelelő megoldások létrehozásával.
		d. Hiányolja a közösségi közlekedés fejlesztésére vonatkozó javaslatokat.	Az anyag egyes vonatkozó pontjai átdolgozásra kerültek.
		További javaslatai:	
		e. Budapesti út fejlesztése, hiányzó szakaszának megépítése;	Az észrevétel a tervezetben módosítást nem igényel.
		f. HÉV fejlesztés, P+R parkolók a HÉV állomások környékén;	Beillesztve a szövegbe.
		g. Külön szintű (közúti, vasúti) csomópontok létesítése;	Beillesztve a szövegbe.
		h. Színvonalas, kulturált átszállási kapcsolatok, nagyobb járatsűrűség, jobb utastájékoztatás;	Beillesztve a szövegbe.
		i. Új közúthálózati elemeknél az OTÉK előírások betartása;	Az észrevétel a tervezetben módosítást nem igényel.

		j. Megfelelő területbiztosítás a gyalogos és kerékpáros útvonalakhoz.	Az észrevétel a tervezetben módosítást nem igényel.
4	Budapest Főváros Kormányhivatala, Építési Osztály 1056 Budapest Váci utca 62-64.	Hiányolja az anyagból a 767/2013. (IV. 24.) Főv.Kgy. határozattal elfogadott Budapest 2030 Hosszú távú Városfejlesztési Koncepció lehivatkozását. Ismerteti a Koncepció elfogadásával kapcsolatos jogszabályi kötelezettségeket.	Az anyag kisebb módosítása megtörtént, a hivatkozás belekerült a dokumentumba.
5	Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság 1088 Budapest, Rákóczi út 41.	Fenntartja a korábbi, 02879-0016/2015. sz. levelében foglaltakat. Ezen túlmenően általánosságban ismerteti a víziközművek létesítésével, felszíni vízgazdálkodással és vízrendezéssel kapcsolatos jogszabályokat, az azokban foglalt, betartandó tartalmi és eljárási követelményeket.	Az észrevételek a tervezetben módosítást nem igényelnek.
6	Pest Megyei Kormányhivatal, Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály 1072 Budapest, Nagy Diófa utca 10-12.	Ismerteti, hogy a kerületben ex-lege védett források találhatók, továbbá összefoglalja a kerületben található ökológiai és védett területek különböző fajtáit, kérve, hogy az azokkal kapcsolatos intézkedések kerüljenek majd be a településrendezési tervekbe. A véleményezett anyaggal szemben kifogást nem emel.	Az észrevételek a tervezetben módosítást nem igényelnek.
7	Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság, Építmény Engedélyezési Osztály 1015 Budapest, Ostrom utca 23-25.	Hiányolja a koncepcióból az elektronikus hírközlés jelenlegi állapotára vonatkozó helyzetbemutatást, értékelést	A hiány a közművek fejezetének kiegészítésével megszűnt.
8	Budapest Főváros Kormányhivatala, Földhivatali Főosztály 1051 Budapest, Sas utca 19.	Összefoglalja a kerület legfontosabb adottságait a termőfölddel kapcsolatosan, és ismerteti a vonatkozó jogszabályokat. Egyetért azzal, hogy a fejlesztések jelentős része a barnamezős területeken kerüljön kialakításra.	Az észrevételek a tervezetben módosítást nem igényelnek.

Budapest, 2016. október 30.

Ongjerth Richárd
vezető tervező